

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Навчально-науковий інститут культури і мистецтв
Кафедра сценічного мистецтва, естради та методики режисерування
Безрук Єлизавета Євгенівна

Спеціальність: 025 Музичне мистецтво

Галузь знань: 02 культура і мистецтво

**ДОБІР ВОКАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКИХ ПРИЙОМІВ
У ПРОЦЕСІ АВТОРСЬКОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ЕСТРАДНИХ ТВОРІВ**

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеню магістра

Науковий керівник:

Н.А. Фоломєєва,

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри сценічного мистецтва, естради
та методики режисерування

«__» _____ 2025 року

Виконавець:

Безрук Єлизавета Євгенівна

«__» _____ 2025 року

Суми 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ У МУЗИЧНОМУ МИСТЕЦТВІ.....	7
1.1. Інтерпретація музичного твору як музикознавча проблема	7
1.2. Роль авторської інтерпретації в естрадному виконавстві	11
1.3. Класифікація вокально-виконавських прийомів у сучасному естрадному співі.....	20
Висновки до розділу 1.....	29
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ДОБОРУ ВОКАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКИХ ПРИЙОМІВ ПІД ЧАС РОЗРОБКИ АВТОРСЬКОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ЕСТРАДНОЇ ПІСНІ.....	31
2.1. Взаємозв'язок вокальних прийомів із художнім образом твору	31
2.3. Кавер-версія як форма виконавської інтерпретації у сучасному естрадному вокальному мистецтві.....	49
2.4. Практичне осмислення феномена каверу у власній виконавській діяльності	54
Висновки до розділу 2.....	58
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасне естрадне мистецтво є багатограним художнім простором, у якому органічно поєднуються різні стилі, жанри та техніки виконання. Цифровізація культурного середовища, розвиток соціальних платформ, інтенсивна конкуренція на музичному ринку та зростання вимог до професійної майстерності вокалістів зумовлюють необхідність пошуку нових засобів творчої виразності [19]. Відтак авторська інтерпретація естрадного твору набуває особливої ваги як чинник формування індивідуального стилю виконавця, а добір вокально-виконавських прийомів стає ключовим інструментом художнього висловлювання [18].

В умовах активного злиття традиційних вокальних технік із сучасними інноваціями (мелізматикою, джазовими та R&B-прийомами, електронною обробкою голосу, розширеними вокальними техніками) постає потреба у методично обґрунтованій системі добору прийомів для створення цілісної та стилістично коректної інтерпретації.

Актуальність дослідження також зумовлена зростанням ролі кавер-версій як засобу творчого розвитку вокаліста, що дозволяє перевіряти інтерпретаційні рішення на практиці, формувати власну манеру, розвивати технічну мобільність і здатність до сценічної імпровізації [1, с. 7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичну основу дослідження утворюють напрацювання українських учених, що присвячені питанням музичної інтерпретації, вокальної техніки та сценічної виразності, вокальної педагогіки.

Вагомий внесок у розробку проблем формування вокальної майстерності та методики навчання естрадному співу здійснили українські дослідники Т. Грінік, С. Леонтієва, Ю. Мережко, Л. Перетяга, О. Петрикова, Н. Фоломєєва, Ю. Юцевич та інші.

Актуальні тенденції розвитку української естради досліджені у працях А. Бурлаки, Н. Овсяннікової, Т. Самої та інших.

Методику формування інтерпретаційних умінь у студентів мистецьких закладів освіти досліджує О. Локтіонова-Ойцюсь, В. Крицький, В. Москаленко, Н. Овчаренко та інші.

Попри численні праці у сфері вокальної педагогіки та виконавської інтерпретації, питання добору вокально-виконавських прийомів у процесі естрадного виконання залишається недостатньо дослідженим. Саме тому обрана тема є науково й практично значущою для сучасної вокальної освіти та виконавської практики.

Мета і завдання дослідження.

Мета роботи полягає у визначенні принципів і критеріїв добору вокально-виконавських прийомів у процесі авторської інтерпретації естрадних творів.

Для досягнення мети поставлено такі *завдання*:

- 1) проаналізувати теоретичні підходи до проблеми інтерпретації у вокальному мистецтві;
- 2) розкрити специфіку естрадного вокалу в контексті інтерпретації пісенних творів;
- 3) систематизувати основні вокально-виконавські прийоми сучасного естрадного співу;
- 4) визначити критерії добору вокальних прийомів у процесі інтерпретації твору;
- 5) розглянути зміст і значення кавер-версій естрадних творів як інструмента професійного становлення співака.

Об'єкт і предмет дослідження.

Об'єкт дослідження – процес інтерпретації естрадних вокальних творів.

Предмет дослідження – добір вокально-виконавських прийомів як засіб художньої інтерпретації.

Наукова новизна. У роботі вперше здійснено системний аналіз добору вокально-виконавських прийомів у контексті авторської інтерпретації естрадних творів; визначено критерії їх використання з урахуванням жанрових та

стильових особливостей; обґрунтовано роль кавер-версій як важливого механізму формування інтерпретаційної компетентності вокаліста.

Теоретичне та практичне значення роботи.

Теоретичне значення полягає у:

- поглибленні розуміння інтерпретаційної діяльності вокаліста;
- розкритті ролі вокальних прийомів у формуванні художнього образу;
- систематизації прийомів сучасного естрадного співу;
- уточненні критеріїв добору технік залежно від стилю й драматургії твору;
- розвитку теорії естрадного виконавства як окремої галузі мистецької педагогіки.

Практичне значення. Результати дослідження можуть бути використані:

- у педагогічній практиці викладання естрадного вокалу;
- у професійній діяльності вокалістів різного рівня підготовки;
- у роботі над створенням кавер-версій та нових інтерпретацій;
- у розробці навчальних програм і методичних матеріалів для мистецьких ЗВО;
- у студійній та концертній практиці при доборі відповідних вокальних технік.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використано такі методи:

1) теоретичні:

- аналіз та узагальнення наукових джерел з вокальної педагогіки та інтерпретації;
- структурно-функціональний аналіз вокальних прийомів;
- систематизація технік сучасного естрадного співу.

2) емпіричні:

- аналіз власної виконавської практики автора;
- перегляд і прослуховування концертних та студійних записів сучасних артистів;
- інтерпретаційний аналіз музичного матеріалу.

Апробація результатів та публікації. Основні положення кваліфікаційного дослідження були апробовані на науково-практичних конференціях з публікацією тез і статей за темою магістерської роботи.

Положення магістерської роботи оприлюднені в наукових публікаціях:

1. Фоломєєва Н.А., Безрук Є.Є. Використання вокально-виконавських прийомів у процесі виконавської інтерпретації естрадної музики *Мистецькі пошуки : збірник наукових праць*. 2024. Випуск 1 (19). Суми: ФОП Цьома С. П., 2024. С. 91–95.

2. Безрук Є.Є. Добір вокально-виконавських прийомів для інтерпретації естрадних пісень. *Матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми сценічного та естрадного мистецтва: актуальні дискурси» (05–06 червня 2025 року, м. Суми)*. Суми: ФОП Цьома С.П., 2025. С. 17–21.

3. Безрук Є.Є. Сутність і значення інтерпретації в жанрі естрадної пісні. *Матеріали V студентської наукової конференції «Культура і мистецтво: актуальні дискурси» (24 жовтня 2025 року, м. Суми)*. Суми: ФОП Цьома С. П., 2025. С. 29–33.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

Загальний обсяг роботи становить 63 сторінки. З них – 61 основного тексту.

Кількість використаних джерел – 37.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ У МУЗИЧНОМУ МИСТЕЦТВІ

1.1. Інтерпретація музичного твору як музикознавча проблема

Тема інтерпретації музики завжди була актуальною. Сьогодні музичний твір вже не сприймають як щось абсолютно закрите і назавжди визначене. Навпаки, вважається, що музика може мати багато значень і варіацій. Те, як її розуміють і трактують, залежить не лише від авторського задуму, а також від контексту, часу, культури, виконавця і самого слухача.

Таким чином, музичний текст – це не просто нотний запис або готовий продукт. Це процес взаємодії між твором і тим, хто його виконує та сприймає. У цьому підході інтерпретація не є другорядним трактуванням музики. Це – частина самої музики. Саме через інтерпретацію музика оживає і отримує сенс [18].

Саме тому велика кількість сучасних дослідників вважають інтерпретацію ключовою категорією для розуміння музичного мистецтва.

У другій половині XX століття в теорії музики сформувались два основних підходи до розуміння інтерпретації. Перший підхід сприймає інтерпретацію як пошук правильного сенсу твору, тобто такого, який найбільше відповідає авторському задуму. В рамках цього підходу музичний твір має єдино правильний сенс, який треба знайти й відтворити [18].

Другий підхід, більш сучасний, полягає в тому, що інтерпретація не може бути тільки однією. Навпаки, вона завжди залежить від контексту: епохи, культури, виконання, особистого досвіду. За такого підходу інтерпретація завжди багатоваріативна. Така позиція дозволяє розуміти музику як відкриту систему, а не як закритий текст [15, с. 21].

Отже, у сучасному розумінні інтерпретація музики – це не спроба відтворити правильне значення, а метод дослідження і пошуку сенсів, які відкриваються в різних виконавських і слухачьких ситуаціях.

Інтерпретація розглядається також як важливий інструмент для розуміння того, як змінюється музика в історичному часі. Твір, який був створений багато років тому, звучить інакше в різні епохи. Це не означає, що музика змінюється фізично, але змінюється спосіб її слухання, аналізу, подання та виконання [18].

Наприклад, один і той же музичний твір може звучати по-різному на різних сценах, у різних країнах і навіть для різних поколінь слухачів. Те, що раніше здавалося нормою, пізніше може сприйматися як архаїка. Те, що свого часу було новаторством, через кілька десятиліть може стати стандартом.

Отже, інтерпретація – це також спосіб відстежувати історичну динаміку музичного мислення. Вона дозволяє побачити, як один і той самий твір набуває нових значень у нових культурних обставинах [12, с. 5].

Ще один важливий момент у проблемі інтерпретації музики – це взаємодія між виконавцем і слухачем. У традиційній моделі музичного мистецтва виконавець вважався головним носієм сенсу, а слухач – лише отримувачем. Але сучасні підходи показують, що слухач також активно впливає на виконання твору.

Слухач не лише сприймає музику, але й співтворить її. У кожної людини є власний досвід, свій емоційний стан, свої асоціації. Тому навіть один музичний твір може викликати зовсім різні образи в різних людей. Це означає, що інтерпретація – це не лише про виконання, але і про сприйняття [14].

Отже, інтерпретація – це не тільки дії виконавця, але й активна участь слухача. Без слухача інтерпретація не може бути завершеною.

Також важливо, що інтерпретація не існує без контексту. Контекст – це простір виконання, соціальні умови, культурна ситуація, навіть технологічні засоби (наприклад, живий концерт і музика у навушниках – це різні умови сприйняття). Тобто інтерпретація – це не лише суб'єктивний погляд, а результат взаємодії багатьох факторів.

Ще одне важливе питання інтерпретації – співвідношення між текстом музичного твору (тобто нотним записом) і його звучанням у конкретному виконанні. Часто нотний запис сприймали як абсолютний текст, який потрібно

просто правильно прочитати. Але сучасні дослідження показують, що нотний запис – це лише схема, потенціал, напрямок. Він не містить у собі всіх деталей і він не може дати повний сенс твору.

Наприклад, у нотах не прописуються багато нюансів: характер фразування, мікродинаміка, темброві відтінки, психологічний настрій. Це все створюється музикантом у процесі виконання. Тому є велика різниця між текстом твору та його звучанням у реальності.

Виконання є способом реалізації сенсу. І тому інтерпретація стає тим механізмом, який поєднує між собою текст, звучання та сприйняття.

Отже, сучасний підхід до музичного твору тлумачить його не як завершений об'єкт, а як процес. Музика існує не на папері, а у звучанні й у динамічній взаємодії між автором, виконавцем і слухачем.

Ще один аспект інтерпретації – її зв'язок з культурною традицією. Кожна епоха має свої уявлення про правильний смак, про те, як має звучати певний твір, які емоції вважалися доречними, а які – ні. Ці культурні установки впливають на виконавців і слухачів. Таким чином, інтерпретація завжди має певні культурні рамки [18].

Коли ми слухаємо музику, ми несвідомо застосовуємо власні уявлення про стиль, жанр, емоційне забарвлення. Наприклад, сучасний слухач може сприймати ті самі гармонії або ритми зовсім інакше, ніж слухач минулого. Це означає, що інтерпретація пов'язана не лише з індивідуальними переживаннями, але і з колективним досвідом культури певного періоду.

Також важливо пам'ятати, що культурні підходи до музики змінюються з часом і тому один і той самий твір може мати різні версії сприйняття у різних поколінь. Саме тому музичний твір ніколи не буває застиглим, він постійно відкривається по-новому.

Отже, інтерпретація – це не тільки індивідуальний досвід, але й відображення того, як культура в цілому «читає» і «розуміє» музику у певний історичний період.

Сучасні підходи також звертають увагу на те, що інтерпретація пов'язана зі зміною ролі самого виконавця. Раніше виконавець сприймався як проміжна ланка між композитором та слухачем і повинен був максимально точно передати наявний задум. Але сьогодні виконавець розглядається не як передавач, а як повноцінний творець сенсу [12].

Це означає, що виконання можна розглядати як окремий творчий акт. Виконавець не просто відтворює, він створює звучання на новому рівні. У кожному виконанні з'являються нові сенси, яких не було у попередніх інтерпретаціях. Тому виконання стає способом відкриття твору знову і знову [15].

Навіть коли виконавець намагається бути максимально вірним автору, він все одно робить вибір: темп, динаміка, характер фразування, акценти. Тобто суб'єктивність завжди присутня, навіть якщо її намагаються мінімізувати.

На наш погляд, суб'єктивність не є помилкою або відхиленням від норми. Вона є частиною інтерпретації. І завдяки цьому музика може постійно оновлюватися та зберігати свою актуальність.

Таким чином, музика у сучасній концепції стає процесом, у якому виконавець відіграє не менш важливу роль, ніж автор. Інтерпретація – це не доповнення до твору, а одна з його основних форм існування. Музика не буде повноцінною без виконання, а виконання є одним з ключових джерел появи нових значень.

У підсумку до першого питання можна сказати, що проблема інтерпретації музики має багато вимірів: історичний, філософський, культурний, психологічний, соціальний, комунікативний. Інтерпретація не є окремим додатком до музичного твору. Вона є способом того, як музика існує у реальності. Твір стає живим не у нотах, а у моменті звучання та сприйняття.

Тому важливо розуміти, що музика – це не статичний об'єкт, а динамічний процес. Вона існує тільки тоді, коли виконується і коли її хтось слухає. І саме в цій взаємодії виникають сенси, які не могли бути повністю закладені у фіксованому вигляді.

Ми погоджуємось із думкою, що інтерпретація є невід'ємною частиною самого феномену музики. Тобто музика – це не лише те, що було написано, але й те, як це сприймається, як це звучить, які смисли виникають у слухача і виконавця [12].

Отже, музика не закінчується у момент створення партитури. Вона розгортається у процесі звучання, у виконавських практиках і в особистісному сприйнятті. Саме тому питання інтерпретації є центральним для розуміння музичного мистецтва сьогодення.

1.2. Роль авторської інтерпретації в естрадному виконавстві

Естрадна пісня у сучасній культурі – це не просто розважальний музичний продукт. Вона відображає емоційні та світоглядні характеристики суспільства, передає типові переживання, установки та культурні коди певного часу. Тому естрадна пісня виконує не лише естетичну, але й комунікативну та соціальну функції. У ній фіксуються уявлення людей про почуття, міжособистісні стосунки, суспільні цінності та історичні зміни, що дає підстави розглядати її як маркер епохи.

Естрадна пісня є одним із найбільш поширених жанрів музичного мистецтва. Її специфіка полягає в поєднанні різноманітності та простоти виражальних засобів: змістовно-текстова основа органічно поєднується з мелодико-гармонійним оформленням, тембровими та ритмічними рішеннями, що реалізуються в аранжуванні [19].

Особливу роль у творчому житті естрадної пісні відіграє інтерпретація. Саме виконавське осмислення пісенного твору стає однією з ключових форм його існування в сучасній культурі. Завдяки інтерпретації пісні отримують нове звучання, а виконавець має можливість не лише відтворювати, а й творчо переосмислювати музичний матеріал, створюючи власну художню версію [14].

Пісні, створені кілька десятиліть тому, продовжують існувати сьогодні завдяки механізмам оновлення, насамперед через інтерпретацію. Нові виконавці пропонують інший підхід: змінюють темп, тембр, аранжування або

драматургічний акцент. У результаті старий матеріал набуває нової форми, зберігаючи основну ідею, але стаючи актуальним для сучасного слухача. Це підтверджує, що інтерпретація в естрадному мистецтві є не додатковою, а базовою умовою «життя» пісні у нових культурних реаліях.

Таким чином, інтерпретація – це важливий спосіб функціонування пісенного матеріалу, який дозволяє актуалізувати твори різних історичних періодів, адаптувати їх до нових естетичних умов та поєднувати традиційні художні ідеї з сучасною звуковою та виконавською практикою [14].

Історичний розвиток естрадної пісні показує, що інтерпретація з часом почала сприйматися як рівноправна форма творчої діяльності, а не просто «друга версія» твору. Якщо в академічній традиції нотний текст міг розглядатися як стабільна модель волі автора, то в естрадній культурі інтерпретація стала природною умовою існування пісні. Саме тому в другій половині XX століття, а особливо в кінці 1960-х років, у професійній лексиці все активніше використовувався термін «інтерпретація» [19, с. 171].

Це було пов'язано не лише зі зростанням технічних можливостей естради, але й зі зміною сприйняття ключових понять цієї галузі. Пісня перестала сприйматися як статичний текст, а почала розумітися як модель, що допускає варіативність. У естрадному середовищі виконавець перестав бути лише «передавачем» готового змісту і отримав статус носія власної художньої волі. Це особливо помітно у появі феномену «автор-виконавець», коли композиторська, поетична і виконавська функції поєднуються в одній особі.

Важливим чинником стало і поширення нових медіа. Розвиток звукозапису, телебачення, кліпової культури та інтернет-платформ показав, що пісня може змінюватися навіть без зміни мелодії чи гармонії. Іноді достатньо змінити манеру виконання, тембр, жанровий контекст або навіть візуальний супровід. Тому інтерпретація почала охоплювати не лише сферу музичної форми, а й сферу візуальної презентації, що особливо проявляється у відеокліпах, лайв-версіях, телепостановках концертних номерів [22].

Усе це дозволяє говорити про те, що інтерпретація сформувалася як окрема художня категорія, яка впливає на стиль, на жанрову ідентичність та на рівень впізнаваності музичного твору. Можна стверджувати, що без механізмів інтерпретації естрадна пісня як культурне явище втратила б свою динаміку. Вона перестала б розвиватися і взаємодіяти зі слухачем у реальному часі.

У процесі інтерпретації важливими залишаються два взаємопов'язані аспекти: об'єктивний та суб'єктивний. Об'єктивний аспект пов'язаний з авторським задумом, який лежить в основі музичного твору, а також з нотним текстом та структурою матеріалу, які були визначені композитором. Цей рівень передбачає повагу до першоджерела, до художньої логіки композиції, стилістичних норм жанру та до авторського бачення. Саме така орієнтація є близькою до академічної школи, де виконання передусім розглядається як точне відтворення змісту [18].

Водночас існує і суб'єктивний вимір інтерпретації, у якому домінують особистісний творчий досвід виконавця, його емоції, тип вокалу та специфіка професійного середовища, в якому він працює. Цей підхід відкриває простір для експерименту, видозмінення тексту, імпровізації, зміни темпу, мелізматичності, структури фразування й навіть жанрового контексту. У такому випадку виконавець не просто виконує пісню, а створює її новий варіант, зберігаючи опірне ядро мелодії або змісту [12].

На практиці переважна більшість сучасних виконавців комбінують ці підходи у різних пропорціях, що і надає естрадному репертуару різнопланового звучання. Особливо виразно це виявляється в джазовій та поп-соул традиціях, де можливість імпровізації та зміни подачі є не лише дозволеною, але й необхідною властивістю [6., с. 185].

Рівень інтерпретаційності зростає тоді, коли артист прагне не повторити попередню модель виконання, а сформувати нову образну версію твору. Саме в таких умовах суб'єктивні якості виконавця (його артистичне бачення, темперамент, манера співу) впливають на зміст і форму пісні [10]. У багатьох випадках саме вони визначають образ твору більше, ніж нотний текст.

Таким чином, інтерпретація виступає не лише формою виконання, а й засобом розвитку та оновлення естрадного мистецтва.

У сучасній естрадній практиці інтерпретаційність проявляється на кількох взаємопов'язаних рівнях. Їх доцільно описувати не як «типи виконання», а як моделі функціонування пісенного матеріалу у різних сферах музичної діяльності.

На наш погляд, найбільш логічним є поділ на три *рівні*:

1. Виконавський рівень.

Це найпоширеніший варіант інтерпретаційної дії, який базується на зміні подачі та манери виконання. Сюди належать такі форми як кавер-версія [1], триб'ют, кросовер і mash-up.

Виконавський рівень демонструє як одна пісня може набувати нового стилю, наприклад, із ліричної балади перетворюватися на поп-рок композицію або навпаки.

Важливими чинниками є зміна фразування, артикуляції, вокальної техніки, мелізматика, а також трансформація тембрової характеристики голосу.

Таким чином, виконавський рівень інтерпретації передбачає активну творчу позицію артиста, який, зберігаючи впізнаваність першоджерела, формує нову художню якість твору через індивідуальні вокально-стильові рішення.

2. Композиторський рівень.

У цьому випадку інтерпретація стосується первинної структури музичного твору. Це може бути створення нової композиції на основі того самого поетичного тексту, перегляд гармонійної моделі, зміна ладової основи або конструювання нового мелодичного матеріалу, який зберігає змістові опорні точки.

У такому варіанті йдеться не стільки про «переспів», скільки про нове музичне висловлювання, що спирається на знайому тему. Саме на цьому рівні з'являються стилістичні адаптації.

Наприклад, перенесення естрадного матеріалу у латиноамериканський контекст, у електронну денс-естетику або у неосоул [14].

3. Медійний рівень.

У разі включення пісні в кінематографічний, телевізійний або кліповий контекст музика починає існувати у взаємодії з візуальними образами. Тоді інтерпретаційний ефект формується не стільки через звук, скільки через картинку.

Тут інтерпретація пов'язана із включенням пісні в інший смисловий контекст завдяки візуальним і вербальним засобам: відеокліпам, кінематографічним сценам, телевізійним постановкам тощо. Медійне середовище не змінює саму музику, але впливає на її сприйняття. Візуальний ряд акцентує увагу на певних образах, сюжетах або емоційних станах, які слухач безпосередньо не «читає» зі звучання, але починає інакше інтерпретувати завдяки відео [35, с. 340].

Найчастіше цей рівень проявляється в кіно та відеокліпах. У кіно пісня підсилює сюжет і створює потрібний настрій. Наприклад, відома композиція Селін Діон «My Heart Will Go On» у фільмі «Титанік» стала символом кохання і трагедії, хоча сама пісня могла би сприйматися більш узагальнено.

Саме тому відомий аудіоматеріал може набувати нових смислових відтінків: романтичний або трагічний, іронічний або драматичний, залежно від того, у якому медійному контексті він подається.

Отже, три рівні інтерпретації (виконавський, композиторський і медійний) демонструють, що сучасна естрадна пісня існує не лише у нотному тексті, а у багатовимірному середовищі, яке дозволяє змінювати її зміст без зміни основи.

Способи реалізації інтерпретації конкретного твору можуть бути різними, але їх доцільно розглядати не як ізольовані прийоми, а як інструменти, які дозволяють виконавцеві контролювати художній результат. У практиці естрадного виконавства найбільш поширеними є такі способи роботи з пісенним матеріалом:

1. Трансформація аранжування або оркестровки.

Зміна інструментального складу й фактури може суттєво вплинути на жанрове сприйняття твору: електронне аранжування може «омолодити»

академічні або ретро-композиції; використання акустичних інструментів може повернути пісні камерність та інтимність. Аранжування формує загальну стилістичну рамку, в якій виконавцеві пропонується діяти [18].

Класичний приклад – численні кавер-версії композиції «Nothing Else Matters» гурту «Metallica», які виконувалися у симфонічному звучанні, акустичному варіанті або у джазовій стилістиці. В українській музиці подібний прийом можна побачити у творчості гурту «Океан Ельзи», коли їхні пісні набувають нового звучання завдяки оркестровим проєктам.

2. Зміна вокальної манери.

Інтерпретаційний ефект також може реалізуватися через зміну типу звукоутворення: від традиційної естрадної подачі до більш соул-, джаз- або R'n'B-орієнтованого голосоведіння. У такому випадку навіть без зміни нот можна отримати нову версію твору.

Наприклад, співачка Адель виконує свої композиції у традиційній соул-манері, але кавери на її пісню «Hello» часто звучать у роковій або навіть оперній подачі.

3. Інший підхід до загального характеру виконання.

Це стосується темпових співвідношень, динамічних контрастів, паузування, структурування кульмінаційних зон [22]. Наприклад, зменшення темпу може увиразнити текст, а прискорення – підкреслити енергію.

Наприклад, пісня «Hallelujah» Леонарда Коена в авторському виконанні звучала камерно й медитативно, тоді як версія Джеффа Баклі надала їй більш емоційного й трагічного забарвлення, що кардинально змінило загальний характер сприйняття твору.

Аналогічні явища можемо спостерігати і в українській музиці останніх років. 28 лютого 2022 року Андрій Хливнюк (гурт «Бумбокс») виконав а капела першу строфу «Ой, у лузі червона калина» на Софійській площі в Києві і фактично «перепрочитав» пісню для сучасної аудиторії. Ця максимально непостановочна подача змінила сприйняття твору: з призабутого фольклору – до статусу справжнього воєнного гімну. Це відео стало вірусним.

30 березня 2022 року вийшов сингл «Hey, Hey, Rise Up» (Pink Floyd & Андрій Хливнюк), де ця ж вокальна інтерпретація стала основою нової музичної версії. Це ще раз підтвердило: зміна контексту, подачі, темброво-динамічної манери може радикально змінити характер уже відомого матеріалу, зробивши його символом епохи.

4. Текстові варіації.

Це може бути скорочення матеріалу, повторення окремих строф, зміна порядку куплетів, зміна теми рефрену або куплетної драматургії. Текстова селекція – популярний прийом у телевізійних шоу та конкурсних форматах, який дозволяє оптимізувати композицію під конкретну тривалість номеру.

Наприклад, пісня «Цей сон» у виконанні Сергія Гігі в оригіналі постає як лірична, романтична історія про особисті переживання та мрії. Однак у дуетній версії з Лесею Нікітюк, яка виступила авторкою оновленого тексту, композиція зазнає суттєвого семантичного та емоційного переосмислення. Новий варіант стає гумористичним відгуком на події сьогодення й водночас художнім способом висловити те, про що мріють українці з початку повномасштабного вторгнення.

Така трансформація демонструє, як зміна текстового змісту й інтонаційної подачі може радикально змінити емоційну природу твору, перетворюючи романтичну історію на іронічний, але водночас щиро емоційний коментар до реалій сучасності.

5. Театралізація виконання.

Йдеться про використання позамузичних засобів художньої виразності — пластики тіла, сценічного руху, акторської манери, інтонаційної драматургії та елементів мікрорежисури. Такий підхід дає змогу перетворити пісню з суто музичного твору на повноцінний сценічний акт, у якому кожен жест, погляд чи зміна позиції працює на розкриття образу.

Театралізація підсилює емоційний вплив на глядача, створює відчуття цілісності виконавського висловлювання та сприяє формуванню яскравої сценічної індивідуальності артиста. Вона також дозволяє інтегрувати вокальне

виконання в ширший контекст сучасних перформативних практик, де взаємодія музики, руху та драматургії стає ключовою умовою художньої виразності.

Яскравий приклад – виступи Lady Gaga, які завжди мають елементи шоу та перформансу. В українському контексті подібним підходом відзначається гурт «The Hardkiss», де візуальна складова є невід’ємною частиною інтерпретації музики.

6. Застосування драматургічних законів.

Цей підхід ґрунтується на вибудовуванні внутрішньої емоційної логіки твору: формуванню зав’язків, поступовому підвищенню напруги, досягненні кульмінаційного моменту та подальшій розрядці. Використання драматургічних принципів дозволяє виконавцеві сприймати пісню не як сукупність окремих вокальних фраз, а як цілісний міні-сценарій із власною структурою та розвитком.

Завдяки цьому слухач отримує більш повний, сюжетно наповнений емоційний досвід, а виконавське прочитання набуває художньої логіки та переконливості. Такий підхід підсилює образність твору і сприяє створенню особливої атмосфери, що утримує увагу публіки від першої до останньої ноти.

7. Глибинна жанрова трансформація.

Йдеться про випадки, коли інтерпретація призводить до переходу в інший жанр. Наприклад, баладна композиція може перетворитися на джазовий стандарт, етно-пісня – на електронний номер. У цьому варіанті новий жанр є основним інструментом інтерпретаційності [14].

Показовим прикладом є інтерпретація естрадних пісень у роковій або джазовій стилістиці. Так, композиція «Sweet Dreams» гурту Eurythmics, що в оригіналі належить до електропопу, у виконанні Marilyn Manson трансформується в індастріал-роковий твір. У його трактуванні пісня набуває зовсім іншого характеру – більш драматичного, похмурого та емоційно напруженого.

Така стилістична зміна яскраво демонструє як жанрове переосмислення може радикально впливати на художню атмосферу твору та розкривати в ньому нові смислові акценти.

8. *Сценічний образ виконавця.*

Окрема увага у сучасному естрадному мистецтві приділяється питанню «художньої суб'єктності виконавця». З огляду на зміну ролі артиста у масовій культурі кінця XX – початку XXI століття, саме виконавець нерідко стає ключовою фігурою в процесі смислотворення. У багатьох випадках у сприйнятті соціуму ім'я артиста важить більше, ніж ім'я автора музики або тексту. Така зміна ієрархічної моделі є важливим фактором у зростанні значення інтерпретації [20].

Поняття артистичної суб'єктності пов'язане не лише з умінням правильно співати. Воно охоплює ширший комплекс елементів: сценічну поведінку, манеру позиціонування в медіапросторі, персональний стилістичний код і навіть образ самого виконавця як носія певних цінностей і емоційних характеристик. У таких умовах інтерпретація перестає бути технічною дією і стає продовженням особистого творчого «Я».

Велику роль відіграє і феномен самопрезентації. Відеокліп, публічне інтерв'ю, образ у соцмережах, вибір сценічного образу – усе це створює той контекст, у якому слухач «прочитує» пісню. Тому інтерпретація може відбуватися навіть без змін у нотному тексті: інколи достатньо іншого тембрового забарвлення голосу, іншої акторської домінанти або іншого візуального оточення і зміст композиції сприймається інакше [14].

Це дозволяє зробити важливий висновок: сучасна інтерпретація естрадної пісні базується не лише на музикознавчих параметрах, а й на культурологічних. Змістовна «глибина» виконання формується не тільки через традиційні музичні засоби (ритм, гармонію, дикцію, мелізматику), але й через іміджеву модель виконавця, яка, по суті, стала повноцінним елементом художнього матеріалу.

Підбиваючи підсумки по цьому питанню зазначимо, що інтерпретація естрадної пісні у сучасній культурі постає як невід'ємна складова процесу її художнього існування.

Вона забезпечує динамічний характер функціонування пісенного матеріалу, дозволяючи адаптувати його до нових стилістичних тенденцій, соціальних умов та медійних форматів.

Інтерпретація не є лише технікою виконання. Вона формує смисловий контекст твору та визначає його актуальність у конкретний момент історичного часу. Завдяки цьому естрадна пісня не «закривається» в межах первинної версії, а отримує можливість тривалого культурного життя і постійного оновлення.

Відповідно, у науковому дослідженні явища інтерпретації доцільно враховувати не лише музикознавчі аспекти, але й зв'язки з медіакультурою, соціальними процесами, комунікативними практиками та індивідуальною виконавською суб'єктністю, що у сукупності формують сучасну модель розвитку пісенного мистецтва.

3.2. Класифікація вокально-виконавських прийомів у сучасному естрадному співі

У сучасному мистецькому просторі естрадний вокал розглядається не просто як техніка співу, а як комплексна творча діяльність, у якій поєднуються музично-інтонаційні, психологічні, технічні та сценічно-комунікативні аспекти. Його специфіка полягає у тому, що виконавець реалізує художній задум не через стандартне відтворення нотного тексту, а через індивідуальну модель вираження, яка залежить від його креативності, артистизму та внутрішнього відчуття музичного матеріалу [23].

У такому розумінні естрадний вокал є мистецьким феноменом, що базується на поєднанні імпровізаційної свободи, сценічної емоційності та здатності виконавця до інтерпретаційного моделювання.

Процес підготовки та виконання пісні в естрадній практиці розглядається не як механічне відтворення матеріалу, а як особистісно забарвлений акт творчості. Власне, через інтонаційну подачу, темброві особливості голосу, тип артикуляції та характер фразування співак створює власну художню версію твору.

Тому професійний розвиток естрадного співака неможливо звести лише до постановки вокального голосу. Не менш важливими є внутрішній досвід артиста, його музичне мислення, здатність осмислювати матеріал, аналізувати свої сильні та слабкі виконавські сторони, а також розуміння того, як саме треба подавати зміст пісні, щоб він був емоційно переконливим. Саме ці фактори впливають на індивідуальну трактовку та визначають рівень професійності виконавця.

Професійне естрадне виконання передбачає здатність виконавця не лише акумулювати музичний та життєвий досвід, а й усвідомлювати власні особистісні ресурси, зони розвитку та межі технічних можливостей. Це дає підстави говорити про естрадний вокал як сферу, де індивідуальний підхід є важливою умовою художньої ефективності. У процесі роботи над піснею артист має знайти оптимальне співвідношення між текстовою та нотною заданістю композиції та власним креативним потенціалом, тобто не лише відтворити матеріал, але й інтерпретувати його відповідно до свого творчого бачення [30, с. 75].

Така модель діяльності передбачає відмову від шаблонності. Навіть у межах одного твору виконавець часто змінює смислові акценти через варіативність фразування, темброву деталізацію, інтонаційні відтінки та емоційну насиченість окремих епізодів. Живе сценічне виконання, на відміну від студійного, посилює цю динаміку. Тому кожне виконання може відрізнятися від попереднього. Така рухливість художньої форми є однією з фундаментальних ознак саме естрадного вокального мистецтва.

У цій площині важливою характеристикою стає музичне мислення виконавця: наскільки глибоко він здатний усвідомлювати смисловий та емоційний потенціал твору. Саме широта внутрішнього уявлення і здатність до образно-смислового мислення дозволяють обрати найбільш переконливі засоби подачі (технічні та художні). У результаті професійні навички артиста удосконалюються шляхом систематичного накопичення досвіду інтерпретаційних практик та розширення репертуару.

Суттєву роль у формуванні професійної майстерності естрадного вокаліста відіграє здатність до самооцінки та самокритичного аналізу власної діяльності. Виконавець повинен уміти не лише фіксувати помилки, а й усвідомлювати їх природу, розуміти, які зміни у подачі або техніці можуть підвищити рівень переконливості виконання. У естрадній практиці така внутрішня рефлексія є надзвичайно важливою, адже вона сприяє не лише технічному вдосконаленню, а й розвитку інтерпретаційного мислення, тобто здатності перетворювати первинний матеріал у власну художню версію [33].

Психологічна складова підготовки до виступу є окремим компонентом професійної компетентності. Навіть при детальному опрацюванні тексту, плануванні динамічних і темпоритмічних акцентів та усвідомленні драматургічної лінії твору, сценічна тривожність може значно впливати на якість виконання. Тому навички психічної саморегуляції та емоційного налаштування є необхідним елементом підготовки вокаліста [9, с. 50]. Вона дозволяє забезпечити стабільність виконавського стану, зберегти контроль над голосом та уникнути небажаних проявів фізичної напруги, які можуть спотворити тембр або артикуляцію.

Таким чином, творча установка на виконання може реалізовуватися навіть у межах суворих рамок. Естрадний вокал не вимагає вигадкування нового твору. Він вимагає особистісного втілення. Саме тому дві зовні однакові версії однієї пісні можуть сприйматися абсолютно по-різному: різні нюанси інтонації, різні акценти на ключових словах, різна внутрішня емоційність артиста.

Усе це впливає на загальне враження від твору та сприйняття його слухачем. Це підтверджує, що інтерпретація – ключовий механізм творчої реалізації в естрадному вокально-виконавському мистецтві.

Отже, естрадний вокал як мистецький феномен ґрунтується на поєднанні технічних, емоційно-психологічних та інтерпретаційних факторів, які у своїй сукупності формують індивідуальний виконавський стиль артиста [16].

На наш погляд, розгляд естрадного вокалу суто як одного із різновидів техніки співу є поверхневим.

Більш ґрунтовним є підхід, відповідно до якого естрадний вокал трактується комплексна художньо-виконавська система, в якій техніка голосоутворення взаємодіє з творчою індивідуальністю виконавця, із його життєвим досвідом, сценічною мобільністю, здатністю до саморефлексії та емоційної саморегуляції [28].

Інтерпретація у цьому контексті не зводиться до технічних нюансів подачі або до зміни манери виконання. Вона стає основним джерелом смислотворення і тим параметром, який робить виконання унікальним, навіть якщо нотний текст залишається незмінним.

Саме тому естрадний вокал у сучасній культурі розглядається як один із найбільш динамічних та відкритих до змін напрямів музичного мистецтва, що постійно оновлюється і зберігає свій зв'язок з аудиторією завдяки здатності виконавця по-новому розкривати художній зміст твору [32].

Естрадне вокальне мистецтво має власну специфіку голосоутворення та набір технічних прийомів, що відрізняють його від академічного та народного вокалу. Це пов'язано з тим, що естрадна пісня орієнтована на індивідуальну манеру виконавця, на впізнаваність тембру та створення унікального звукового образу. У процесі становлення естрадного вокалу сформувалися певні уявлення про еталонне естрадне звучання, яке інтегрує впливи джазової, рок- та поп-музики XX-XXI століття.

У процесі історичного розвитку естрадного вокалу сформувалося поняття «еталонного звучання», яке визначає орієнтири щодо того, яким має бути тембр та якість голосу виконавця у цьому жанрі. Хоча конкретні характеристики можуть змінюватися залежно від епохи та популярних стилів, спільною рисою залишається орієнтація на виразність, доступність сприйняття та комунікативність. Естрадний вокал прагне до звучання, яке легко зчитується слухачем, тому голос зазвичай подається достатньо відкрито, без надмірної академічної округленості та без гіперкласичної концентрації звуку [36, с. 14].

Однією з ключових умов формування характерної для естрадного вокалу якості звучання є принцип близької звукоподачі.

Йдеться про створення відчуття, ніби голос розташований ближче до природної мовленнєвої позиції, що дозволяє передавати словесний зміст виразно, динамічно та без втрати артикуляційної чіткості. На відміну від академічної традиції, де голос часто вибудовується у напрямку вертикальної резонансної домінанти, естрадні жанри більшою мірою орієнтуються на горизонтальну фразову лінійність, яка забезпечує темброво-пластичну свободу [33].

Саме тому естрадний вокал нерідко характеризується змішаним типом резонансного балансування, у якому переважають середні резонатори (ротова порожнина, передня частина твердої поверхні піднебіння). Це дає можливість отримувати живе, розмовне звучання без втрати співочої сили та інтонаційної переконливості. Такий підхід також дозволяє формувати індивідуальний тембровий почерк артиста, що є однією з ключових вимог сучасного масового музичного середовища.

В естрадному вокалі визначальну роль відіграє якісна вимова тексту. Це пов'язано з тим, що саме слово є основним носієм змісту і ключовим засобом комунікації зі слухачем. На відміну від академічного співу, де словесний матеріал інколи підпорядковується вокальній лінії і може розчинятися у тембрі, в естраді слово має залишатися максимально зрозумілим. Слухач повинен не лише відчувати емоцію, а й однозначно прочитати текстовий зміст пісні [26].

Це формує специфіку артикуляції. Голосові приголосні вимовляються чіткіше, тоді як голосні не округлюються до академічної манери, а зберігають ближчу до мовленнєвої форму. Такий підхід дозволяє вокалісту працювати з інтонаційними відтінками слова більш гнучко, передаючи емоційні акценти не лише через динаміку та тембр, але й через інтонаційне забарвлення окремих звуків мови.

Додатково важливо відзначити, що естрадний вокал нерідко використовує коротший дихальний цикл. Частіша зміна дихання пов'язана з тим, що виконавець адаптує музичну фразу до синтаксису тексту. У результаті вокальна фраза в естраді орієнтується не на довгу лінію (як у класичному співі), а на

природну інтонаційну структуру мови. Це робить звучання менш академічним, але більш природним, суголосним з тим, як слухач звик сприймати людську мову у повсякденному житті [37].

Таким чином, артикуляція в естрадному вокалі – це не другорядний компонент, а одна з основних характеристик жанру. Вона безпосередньо впливає на якість смислової передачі твору і є важливим показником професіоналізму виконавця.

Ще однією важливою складовою естрадного вокалу є застосування спеціальних технічних прийомів, які не тільки урізноманітнюють звучання, але й формують стилістичну впізнаваність артиста. Ці прийоми у певному сенсі є «лексикою» сучасного вокального виконавства, тобто засобами, за допомогою яких виконавець будує свій художній стиль. Використання таких прийомів відрізняє естрадну манеру від академічної та дозволяє працювати зі змістом пісні більш диференційовано.

Серед найбільш поширених технік можна виділити: субтон, твенг, білтинг, фрай, фліп, фальцетні переходи, різні мелізматичні групи, а також прийоми гортанної та резонансної модифікації звучання. Кожен із цих артикуляційно-акустичних ефектів виконує функцію не просто декоративного прикрашання звуку, а виступає механізмом смислової акцентуації та емоційної деталізації вокальної фрази [13].

Наприклад, субтон використовується для створення ефекту інтимності, м'якості і наближення голосу до шепітної позиції. Цим прийомом вокаліст розкриває перед слухачами безмежний простір людських емоцій. Твенг, навпаки, активізує передній резонаторний фокус, забезпечуючи яскравість і виразну атаку звуку. Білтинг дозволяє отримувати потужний, драйвовий звук у високому регістрі без відчуття напруження. Це один із найхарактерніших ефектів сучасної поп- і рок-виконавської практики.

Особливої уваги заслуговують також сучасні мелізматичні техніки, зокрема такі як R'n'B runs. Вони стали маркером популярного вокалу, відчутно змінивши естетичну модель слухацьких очікувань. Вони демонструють не лише

віртуозність голосового апарату, а й у певному сенсі унікальність голосової пластики [32].

Усі ці прийоми виконують функцію технологічних елементів інтерпретації в естрадному жанрі. Вони дозволяють виконавцю не просто виконувати нотний матеріал, а перестворювати його, відкривати додаткові інтонаційні сенси та демонструвати індивідуальний підхід до авторського матеріалу. Тому сучасний естрадний вокал неможливо уявити без володіння цими техніками. На наш погляд, це частина професійного стандарту виконавця.

Найбільш популярні в естрадному виконавстві вокальні прийоми в узагальненому вигляді представлені у таблиці 1.1.

Вокальний прийом	Коротка характеристика	Приклади артистів (Україна)
Субтон	Інтимне напівшепітне звучання з м'яким дихальним компонентом.	KAZKA
Твенг	Яскраве передньорезонаторне звучання, що дає дзвінкий тембр.	MONATIK
Білтинг	Потужне проєкційне звучання у верхньому регістрі без перенапруги.	THE HARDKISS
Фрай	Низьке «зернисте» хрипіння на початку або в середині фрази.	ALYONA ALYONA
Мелізматика (runs)	Швидке виконання нот послідовно в межах однієї фрази.	Тіна Кароль
Скет-спів	Імітація інструментів і ритмічних патернів у фразуванні.	Джамала
Breathy onset	Атакування фрази з домінуванням на початку голосного.	НК (Настя Каменських)

Cry-voice	Емоційне «плаксиве» темброве забарвлення фрази.	Alina Pash
Growl	Гортанна або надгортанна дисторсія для агресивного звучання.	THE HARDKISS / Юлія Саніна
Yodel-flip	Різкі перемикання між chest/head registers.	Wellboy
Shadow vowel technique	Неповне формування голосних для артикуляційного глісандування.	ONUKA
Whistle register	Надвисокий діапазон (над головним регістром) із тонкою вокальною атакою.	Катерина Павленко (Go_A)
Falsetto mix	Змішана подача head voice із міксовим забарвленням.	Pianобой
Belt-mix	Міксований білт у верхньому регістрі з меншою компресією.	Dorofeeva
Open vowel belting	Білтінг на відкритих голосних для максимальної проєкційності.	TARABAROVA

Таблиця 1.1. Основні вокальні прийоми в естрадному співі.

Ще одним важливим параметром, який визначає специфіку естрадного вокалу як мистецького явища, є жанрово-стильове середовище, у якому реалізується виконавська діяльність.

Естрадна пісня існує не як один тип звучання, а як дуже широкий спектр манер, які співвідносяться з певними сформованими музичними стилями: поп, рок, соул, блюз, R’n’B, джаз, електронна танцювальна музика тощо. Кожен з цих напрямів диктує певну комбінацію технічних і темброво-інтерпретаційних норм, у результаті чого естрадний вокал слід трактувати не як універсальний спосіб співу, а як змінну систему вокально-інтонаційних стратегій, що адаптуються до конкретного стилю [27].

Наприклад, джазовий вокал будується на синкопованому інтонуванні, використанні скету, флексій та еластичності фразування [6]. Рок-виконавство демонструє силу, драйв, щільність звуку і часто використовує «білтинг» як засіб емоційної експресії.

Соул і R'n'B орієнтуються на м'яке гармонійне звучання, філігранну роботу з мелізматичними групами та надають особливе значення інтонаційним нюансам словесного матеріалу. Поп-вокал тяжіє до прозорого, чистого тембрового рішення, що легко сприймається широкою аудиторією і залежить від медійних стандартів продюсерського середовища.

Усі ці жанрові відмінності мають прямий вплив на інтерпретаційні рішення виконавця. Вокаліст може виконувати одну й ту саму пісню по-різному. Це означає, що жанрові характеристики в естрадному вокалі не є фоном, а частиною інтерпретації. Розуміння стилю фактично стає необхідною умовою грамотного виконання естрадного репертуару.

Таким чином, стилістичний контекст визначає не лише форму подачі пісні, але й формує індивідуальну траєкторію інтерпретації, що, в свою чергу, впливає на методичні принципи навчання вокаліста. Саме тому сучасна система професійної підготовки в естрадному вокалі не може бути побудована за єдиною школою. Вона є мультистилістичною, спрямованою на виявлення творчої індивідуальності виконавця.

Суттєвий вплив на специфіку естрадного вокалу у XXI столітті мають сучасні технології звукозапису й медіа-платформи, які не просто створили нові канали розповсюдження музики, а змінили самі параметри сприйняття музичного матеріалу [35]. Якщо раніше вокальна якість визначалася переважно живою сценічною практикою, то сьогодні важливу роль відіграє студійно сформований звук: оброблений, відретушований, збалансований з урахуванням стандартів стрімінгових сервісів (Spotify, Apple Music) та коротких відеоплатформ (TikTok, Reels).

Це зумовило появу феномену студійної естетики вокалу, коли ідеальне звучання формується не лише голосовим апаратом виконавця, а комбінацією

вокального прийому та цифрової обробки. Компресія, автотюн, гармонізатори, ревербераційні ефекти, delay та інші інструменти стали невід'ємною частиною створення сучасного вокального продукту. Відтак еталон перестав бути суто вокальним. Він став, по суті, медійно-технологічним.

В результаті у слухача формуються нові очікування. Сучасний слухач звик сприймати голос у контексті міксування, а не натурального звучання. Це впливає і на навчання вокалістів. Вони мають розуміти, як їхній голос функціонує не лише в акустичному середовищі сцени, а й у цифровому середовищі запису.

Таким чином, цифрові інструменти сьогодні є посередниками між голосом і слухачем. З'являється поняття «гібридного природно-цифрового голосу», який водночас зберігає живу інтонаційну природу, але існує в медійній оболонці, що коригує його звучання відповідно до ринкових стандартів [29, с. 160].

Підсумовуючи викладений матеріал, можемо стверджувати, що естрадний вокал як мистецький феномен являє собою складну багатокomпонентну систему, у якій поєднуються природні можливості голосового апарату, індивідуальний інтонаційний досвід виконавця, технології звукоподачі та медійні умови функціонування музичного продукту.

На відміну від академічної традиції, де нормативність визначається канонізованими параметрами, естрадна вокальна практика спирається на гнучкість, варіативність та адаптивність. Це зумовлює зміну розуміння норми. Роль критерію якості переходить від стабільності до здатності змінюватися відповідно до стилю, жанру, сценічного завдання та медійного формату.

Усе це дозволяє інтерпретувати естрадний вокал як динамічну форму індивідуальної творчості, у якій технічні засоби, стильові моделі та цифрові технології не протиставляються один одному, а інтегруються у спільну систему, що розширює можливості художнього висловлювання та формує нове розуміння професіоналізму виконавця в умовах сучасної культурної реальності.

Висновки до розділу 1

У першому розділі було розглянуто теоретичні положення, що визначають інтерпретацію естрадного вокального виконавства як багаторівневий і

динамічний процес. Проведений аналіз підтверджує, що інтерпретація у вокальному мистецтві не зводиться до точного відтворення нотного тексту, а передбачає його творчо-осмислену реалізацію з акцентом до стиль, жанровий контекст, семантику слова та індивідуальну вокально-технічну модель виконавця.

1. Інтерпретація в сучасному музичному виконавстві розглядається як форма художнього мислення, що поєднує аналітичні, емоційно-образні, мовно-семантичні та технічні компоненти. Вона передбачає співіснування авторської логіки твору та суб'єктивного емоційно-естетичного прочитання матеріалу виконавцем.

2. Естрадний вокал постає як синтетичний тип музичного мистецтва, у якому поєднуються музичні, комунікативні, сценічні та технологічні (медійні й звукорежисерські) чинники. Саме медійність і мультистильовість визначають сучасні уявлення про нормативність вокального звучання. Сьогодні якість голосу оцінюється не тільки акустично, а й через студійно сформований звук, цифрову обробку і стандарти стрімінгових платформ.

3. Система технічних і виражальних вокальних прийомів у сучасному естрадному співі вибудовується як інструментарій інтерпретації. Субтон, твенг, білтинг, мелізматика, специфіка артикуляції, робота з мікрофоном, темброві та фразувальні модифікації функціонують не як ефекти, а як засоби формування індивідуального художнього висловлювання та в якості смислової передачі пісенного матеріалу.

Таким чином, інтерпретація в естрадному вокальному мистецтві є багатокомпонентною системою, у якій взаємодіють стиль, інтонація, техніка, художня позиція виконавця та технологічні параметри сучасного медійного простору. Розуміння цих взаємозв'язків становить підґрунтя для переходу до аналізу практичних моделей добору та застосування конкретних вокально-виконавських прийомів, що буде розглянуто у наступному розділі магістерської роботи.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ДОБОРУ ВОКАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКИХ ПРИЙОМІВ ПІД ЧАС РОЗРОБКИ АВТОРСЬКОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ЕСТРАДНОЇ ПІСНІ

2.1. Взаємозв'язок вокальних прийомів із художнім образом твору

Музичне мистецтво традиційно розглядається як одна з найбільш універсальних форм художнього відображення дійсності, оскільки воно вирізняється високим емоційним потенціалом, безпосередністю впливу та здатністю передавати внутрішній стан особистості.

У сучасних дослідженнях доведено, що музика здатна породжувати широкий спектр емоційних реакцій: від естетичного піднесення до глибоких переживань [9, с. 50]. Особливість музичного образу полягає в його природі: на відміну від статичних форм мистецтва, він розгортається у звуковому процесі, що реалізується через мелодію, ритм, тембр і гармонію. Саме ця динамічність та багатовимірність обумовлюють здатність музики найбільш повно та багатогранно відображати духовне життя людини.

Художній образ у музиці – це не просто набір звуків, а цілісна модель, у якій поєднується і матеріальна сторона (мелодія, ритм, тембр), і емоційна (настрій, переживання). Музичний образ живе в душі людини навіть коли музика вже не звучить. Так можна пояснити, чому музика здатна передавати духовний стан людини і навіть впливати на її внутрішній світ [34].

Художній образ у музиці можна не тільки відчувати, але й зрозуміти через традицію, стиль, канон, композиторську систему. У різні історичні епохи музичний образ мав різні форми: у стародавні часи він був більше пов'язаний із міфологією, ритуалом, обрядом; у добу Відродження музика поступово звільняється від суворих нормативів і починає відображати індивідуальний досвід. У сучасності музика найчастіше виражає духовний стан людини, її емоції та особисті переживання [28].

У музичному мистецтві ХХ століття художній образ часто пов'язаний зі синкретичністю художніх напрямів (модерн, авангард). Масові жанри (наприклад, естрада, поп-музика) зазвичай роблять акцент на інтонації, мелодії,

ритмі, тобто на чітко впізнаваних елементах, які викликають у слухачів конкретні емоції та реакції. У сучасній естрадній музиці художній образ передає образи повсякденного життя, яскраві емоційні стани, прості соціальні ситуації [28].

У рок-музиці художній образ більш багатошаровий: тут зберігаються традиції естради (мелодика, ритм), але додається акцент на протестність, ідеї свободи, індивідуалізм [20]. Фольклор же пропонує інший тип художнього образу. Він зберігає усталені культурні смисли, моделює стосунки людини зі світом і підкреслює традиції та колективний досвід.

Тобто слухачу, щоб зрозуміти всю складність художніх образів у різних музичних жанрах, потрібно мати певну підготовку, тобто знати хоча б базові теоретичні поняття і вміти аналізувати, з чого складається музика. Естетична грамотність і розуміння музичних принципів допомагають побачити за формою глибші сенси. І саме це робить можливим повноцінне сприйняття художнього образу.

Розглядаючи феномен художнього образу в музичному мистецтві, важливо підкреслити, що його сприйняття не обмежується лише фіксацією зовнішньої, об'єктивно даної звукової форми. Музичний образ передбачає занурення у відповідний емоційний стан, який він актуалізує у слухача.

Художній образ у музиці постає не лише як об'єкт аналітичного осмислення, але й як смислова структура, здатна ініціювати внутрішній діалог, особистісну рефлексію та емоційно-образне співпереживання. Його функція не зводиться до репрезентації явищ зовнішнього світу; навпаки, музичний образ надає можливість досягнути ці явища «зсередини», пережити їх у формі інтонаційно-духовного досвіду [34].

Таким чином, художній образ у музичному мистецтві виконує важливі *функції*.

Зокрема:

- допомагає розвивати емоційну сферу людини, здатність переживати, співпереживати;

- впливає на внутрішній психічний стан, настрій;
- стимулює творчу, дослідницьку активність;
- створює основу для оціночного ставлення до мистецтва;
- допомагає спілкуватися з твором мистецтва та автором через музику [34].

У вокальному мистецтві художній образ є базовою категорією інтерпретації та одним із ключових чинників формування художнього сенсу твору. Музичний матеріал у вокальному виконанні розкривається не як статична структура, а як смисловий простір, що існує лише у момент звучання.

Художній образ не існує поза виконавцем. Він формується як результат поєднання внутрішнього задуму, технічних засобів голосової подачі та живого сприйняття слухачем. Тому взаємозв'язок між вокальними прийомами і художнім образом є центральним елементом художньої логіки вокального виконання.

Художній образ у вокальному творі має багатокомпонентну природу. Він об'єднує емоційно-семантичні, інтонаційні, текстові та стильові характеристики композиції та виявляється як результат творчого виконання артистом художнього матеріалу. Вокальне виконання конструює власну образну модель, що формує новий художній контекст.

Вокально-виконавські прийоми у цьому процесі постають не як окремі технічні навички, а як інструменти смислотворення. Темброві відтінки, динамічні акценти, характер артикуляції, інтонаційні переходи – це не лише акустичні параметри, а носії емоційних сенсів. Техніка підпорядковується образу і в цьому полягає головний принцип інтерпретації.

Художній образ у естрадній пісні є узагальненою емоційно-смісловою структурою, що відображає індивідуальні почуття виконавця, соціальні настрої та естетичні характеристики жанру. Для його виразного втілення співак використовує конкретний набір вокально-виконавських прийомів, які підсилюють зміст твору, формують специфічну атмосферу та стилістичний характер звучання.

У вокальному мистецтві взаємозв'язок між прийомами та образом реалізується на кількох рівнях.

Емоційно-виразний рівень. Вибір техніки пов'язаний із домінуючим емоційним станом твору: наприклад, у пісні «Обійми» гурту Океан Ельзи у куплетах використовуються м'який тембр і субтон, а в приспіві – грудний звук, що створює емоційний контраст.

Стильово-жанровий рівень. У джазових композиціях характерними є скет-проходи та синкопована фраза; у рок-естетиці – активна динаміка й напружений, різко окреслений тембр; у поп-баладі – розвинена мелізматика та плавне, емоційно вивірене нюансування. Поряд із цим, у соул- та R'n'B провідного значення набувають гнучка ритміка, використання блюзових інтонацій і темброва насиченість; у фольк- та етно-музиці — автентична манера звуковидобування, декламаційність і тісний зв'язок із мовною інтонацією тощо.

Комунікативний рівень. Прийоми стають інструментом емоційного контакту: у виконанні Бейонсе «Halo» використання плавного міксту в куплетах і крещендо у приспіві формує враження відкритого діалогу зі слухачем.

Сюжетно-образний рівень. У виконанні Disturbed пісні «The Sound of Silence» тембральні загушення, повільні глісандо та використання низького регістру створюють образ загостреної тривоги і психологічної напруги, радикально змінюючи зміст первинної авторської версії [34].

Подібні закономірності простежуються й у інших композиціях: у піснях Еда Ширана «Perfect» або Океану Ельзи «Без бою» переважають прийоми, що формують ліричний образ (легато, субтон, плавний динамічний розвиток), тоді як у драматичних композиціях Вітні Г'юстон «I Will Always Love You» та Адель «Rolling in the Deep» домінують крещендо, активні динамічні контрасти та насичений мікст.

Художній образ у вокальному виконанні є центральним елементом інтерпретації. Естрадний співак, виконуючи вокальний твір, не просто озвучує текст та мелодію. Він створює живий образ персонажа, здатного відчувати, мислити, переживати й реагувати.

Інтерпретація образу потребує розуміння внутрішньої психології героя та уміння відобразити її за допомогою наступних вокальних і сценічно-виразних засобів.

1. Занурення у внутрішній світ персонажа.

Майбутній естрадний співак починає роботу над образом із розшифровки внутрішнього коду героя. Необхідно визначити до чого прагне персонаж, чого боїться, як він проживає події тексту [2].

Це включає аналіз поетичного змісту, підтекстів, емоційних акцентів, повторів, образних символів. Музика в цьому випадку є емоційним тлумачем: гармонія, динаміка, фразування вже містять певний настрій, який співак має його зчитати.

Приклад: Lady Gaga та Bradley Cooper – «Shallow» (A Star Is Born). Перехід від сором'язливості та нерішучості до відкритого «вибуху» демонструє внутрішню емоційну еволюцію персонажів.

2. Візуальна виразність засіб як підсилення вокальної подачі.

Візуальні компоненти сценічного виконання (міміка, погляд, мікрожести, пластика корпусу, темп і ритм дихання) є не просто естетичним доповненням, а ключовою частиною формування художнього образу. Вони працюють на рівні підсвідомого сприйняття, підсилюють смислові акценти пісні й допомагають виконавцеві передати емоційні стани, які не завжди можуть бути повністю виражені вокальними засобами.

Зміна напрямку погляду на важливому слові, легкий нахил голови або напруження плечового поясу здатні «прочитуватися» глядачем так само виразно, як і зміна тембру чи динаміки. У цьому контексті тіло виконавця перетворюється на емоційний резонатор, що відтворює внутрішній драматизм твору та сприяє формуванню цілісної інтерпретації [12].

Приклад. У концертній програмі «Інтонанції» Тіна Кароль демонструє особливо виважене використання пауз, статичної позиції й чітко контрольованого погляду. Ці прийоми створюють потужний драматичний ефект, підкреслюють смислові кульмінації та дозволяють досягти високого рівня

емоційної напруги без надмірної вокальної експресії. Саме така взаємодія голосу й тілесної виразності формує сценічну переконливість та індивідуальний стиль виконавиці.

3. Голос – важливий, але не єдиний інструмент.

Майбутній естрадний співак повинен сприймати голос не просто як красивий звук, а як інструмент, яким можна створювати образ і характер героя [32].

Тому важливо не лише правильно співати, а вміти змінювати звучання голосу відповідно до змісту, настрою і драматургії пісенного твору.

У цьому процесі важливу роль відіграють такі елементи:

- тембр: голос може бути об'ємним, «теплим» або навпаки – легким і прозорим;
- манера фразування – співана лінія (легато) або більш розмовна подача;
- інтонаційні розтягнення, коли певні звуки спеціально подовжуються для підсилення емоції;
- раптові динамічні акценти, коли звук раптово стає більш гучним або тихим, щоб підкреслити емоційний момент;
- елементи розмовної мови у співі, коли частина фрази подається майже як мовлення, щоб створити ефект близькості й щирості [17].

Популярний британський співак і автор пісень Сем Сміт у композиції «Too Good at Goodbyes» майстерно використовує «крихкість» голосу, м'яку динаміку та майже шепітні інтонації для передачі глибокої емоційної вразливості. Його вокальна подача побудована на стриманості й тонкому нюансуванні, завдяки чому слухач відчуває не лише смуток героя пісні, а й тендітність внутрішнього світу, що нібито оголюється перед аудиторією. Такий спосіб виконання демонструє, як мінімалістичні, але точні вокальні засоби можуть створювати сильний психологічний ефект і формувати інтимну атмосферу твору.

4. Сценічний простір як частина образу.

Сцена для естрадного співака – це не просто робочий простір. Це активне середовище творчої комунікації.

Простір – це додатковий інструмент створення художнього образу.

Переміщення сценою, розворот корпусу, наближення / віддалення від глядача – це семантичні рухи або жести, які здійснюють психологічний вплив на аудиторію.

Образ у сценічному просторі може проявлятися по-різному. Положення тіла артиста на сцені – це не просто пластика, а психологічна мова. Зміна точки опори, напрямку руху, дистанції до залу тощо – це способи комунікації формують виконавця із глядачем [8].

Зміна позиції в просторі фактично означає зміну внутрішнього стану персонажа. Тому рух і пауза – це не просто техніка виконання, а смислові жести.

Найбільш поширеними варіантами художнього образу в плані використання сценічного простору є:

1. Статичний образ:

- поводження / пластика: персонаж майже нерухомий, «заморожений» у точці;
- смисловий ефект: внутрішня напруга, безсилля, шок, емоційний надлом.

2. Рухливий образ:

- поводження / пластика: персонаж активно «захоплює» простір – крокує, виходить уперед, збільшує амплітуди рухів;
- смисловий ефект: сила, свобода, домінування, максимальна відкритість.

3. Віддалений образ:

- поводження / пластика: рухи назад, убік, у напрямку виходу;
- смисловий ефект: бажання зникнути, уникнення контакту, дистанціювання, втеча.

4. Наближений образ:

- поводження / пластика: рух до краю сцени / камер, вхід у простір глядача;
- смисловий ефект: потреба в контактності, пряме звернення, відкритість, бажання бути почутим [15, с. 20].

Таким чином, сценічний рух – це завжди сенс. Позиція тіла – це смисловий маркер емоційної трансформації героя.

Приклад: Адель «Someone Like You» (BRIT Awards) – максимально статичний образ: мінімум рухів, майже повна нерухомість, тиша між фразами; Це демонструє не брак пластики, а передає емоцію втрати.

5. Робота з жанровою стилістикою

Жанр диктує не тільки музичність, а й психологічну манеру. Жанрова стилістика – частина образу виконавця і пісні.

Розглянемо типи естрадно-виконавської емоційно-інтонаційної подачі (за жанровим вектором) (табл. 2.1.)

Жанр	Вокальна подача	Інтонаційна логіка	Смисловий ефект
Pop	відкрита, «світла» подача, пряма атака звука	чіткість, лінійність фрази	комунікативна відкритість, доступність
R`n`B	«тілесність» звука, еластичні глісандо	мікронюансність, мелізматика	інтимність, еротизм, «дихання в звук»
Indie	камерна, приглушена подача	свідома «сирість», нерівність як жест правди	внутрішня зосередженість, інтимність
Rock	силова подача, овердрайв, агресивні атаки	пікові «удари» по фразі	протест, екзистенційний тиск, сила волі
Народна пісня	природний, локально забарвлений голос	ладові формули, маркери регіону	автентика, чесність, «корінь»
Академічний вокал	опора, відкрите горло, чиста лінія	контроль дихання / легато	формальна краса, піднесеність, ритуальність

Таблиця 2.1. Типи естрадно-виконавської емоційно-інтонаційної подачі (за жанровим вектором).

Приклад: Джамала «1944»: етнічна орнаментика у вокалі формує не лише структурну звукову тканину композиції, але й стає носієм культурного коду.

Інтенаційні формули, характерні для кримськотатарської традиції, подаються не як декоративний ефект, а як смислово навантажений маркер пам'яті. Такий спосіб вокальної артикуляції «вмонтовує» слухача у стан переживання колективної травми. Голос співачки не просто розкриває подію, а відтворює архаїчну модель звучання, яка закріплена в етнічній пам'яті.

Через це етнічний орнамент стає інтонаційною опорою для конструювання персонажа, де співачка не «грає» роль, а втілює голос культурної спільноти.

І таким чином у «1944» вокальна подача – це не просто засіб художньої виразності, а перформативний акт репрезентації ідентичності, що розгортає історичний зміст через конкретні інтонаційні жести.

б. Темброва трансформація.

Сценічний образ співака може «рости», «ламатися» або «загострюватися» навіть без зміни тексту чи мізансцени, а лише за рахунок трансформації тембрової подачі.

Зміна спектральної насиченості, ступеня «повітряності», голосового тиску або рівня міксування регістрів є одним з найсильніших драматургічних прийомів у сучасному вокальному мистецтві.

Саме через темброве модулювання ХХІ століття змінило ієрархію засобів виконавського впливу. Тембр перестав бути лише «звуковою фарбою». Він став носієм психічного стану персонажа [34].

Тихе, «дихальне», ледь оперте звучання може передавати нестійкість, внутрішню крихкість, сумніви тощо. Натомість різка насиченість тембрального спектра, надлишок тиску та форсування звука демонструють стан емоційної кульмінації.

Приклад: Billie Eilish «Happier Than Ever»: послідовний перехід від інтимного, тихого звучання до темброво насиченого крику створює не просто динаміку, а образ глибокої драми персонажа. Це той випадок, коли тембр не ілюструє емоцію, а він сам стає емоцією.

І саме така стратегія сьогодні є одним із ключових маркерів естрадної вокальної модерності.

7. Мікросенси через дикцію та артикуляцію.

Мікродеталі вимови (артикуляційні мікрожести) формують образ не менш ефективно, ніж міміка чи жестова пластика. У голосовій комунікації дрібні артикуляційні відхилення: тривалість голосної, сила притиску приголосного, фазування дихання тощо працюють як надзвичайно інтенсивні маркери психоемоційного стану [9].

Подовжена голосна може передавати нерішучість, вагання, паузу всередині думки. Твердий, атакований приголосний фіксує напругу, концентрує увагу на точці фрази, створює відчуття ударності.

Ледь помітний вдих – це психологічне «затишшя перед ударом», приховане очікування зміни.

Приклад: Sting «Fields of Gold»: делікатність артикуляції, м'якість приголосних та інтонаційний натяк на незавершеність думки формують атмосферу ностальгійного спогаду. Тут інтонація працює не як опис емоції, а як її тонкий, інтимний слід у звучанні.

Отже, образ є визначальною структурою, яка формує логіку добору вокально-виконавських засобів. Без смислової концепції техніка втрачає функцію і перетворюється на механіку; натомість коли техніка підпорядковується образу, вона стає засобом художньої дії.

У нашій роботі художній образ розглядається як центральний смисловий організатор вокального виконання, а вокальні прийоми – як засоби його реалізації.

Художній образ є основою художньої логіки вокального виконання, адже вокальні прийоми мають смислову функцію і формують образну структуру твору. Інтерпретація у цьому контексті є процесом трансформації музичного тексту у нову звукову форму, де образ визначає вибір техніки, а техніка реалізує зміст.

Таким чином, вокальне виконання постає творчим актом смислотворення, а не копіюванням тексту.

2.2. Критерії добору прийомів для інтерпретації естрадного твору

Як нами вже було доведено вище, інтерпретація естрадної вокальної композиції – це не лише «вираження емоцій», а свідоме конструювання образу через добір тембрових, артикуляційних, динамічних, резонансних та інтонаційних прийомів.

У сучасній естрадній вокальній культурі інтерпретація виходить далеко за межі правильного інтонування нотного тексту. Фокус зміщується на смислову, емоційну та стилістичну розшифровку музичного матеріалу.

Сучасний вокал ХХІ століття робить акцент не на силі голосу як такій, а на якості емоційного кодування: тембр, мікронюанс і, навіть, спосіб вимови є змістом, а не лише формою звучання [4].

Тому добір прийомів – це складний процес композиційно-драматургічного рішення виконання пісні.

Виконавець у момент добору техніки діє не за принципом «що я можу?», а за принципом «який прийом створить потрібний ефект?».

У цьому пункті докладно розглянемо *критерії* добору прийомів авторської інтерпретації естрадного твору.

1. Відповідність жанровій стилістиці.

Жанр у вокальній інтерпретації виконує функцію стилістичного орієнтиру, тобто він формує коло прийомів, які є природними, логічними та очікуваними у певному мистецькому контексті.

Тому добір технік не може відбуватися довільно. Він узгоджується зі стильовими принципами, що сформувалися історично та закріпилися у слухацькій свідомості.

Наприклад, у джазовому виконавстві характерними є імпровізаційність, свобода фразування, скет-спів та ритмічна варіативність. Саме ці елементи виявляємо у манері Елли Фіцджеральд або Луї Армстронга: музичний текст постає не фіксованою структурою, а живим матеріалом, що постійно модифікується у моменті виконання. Легке зміщення акцентів, мікротаймінг, темброві півтони тощо є органічною частиною джазового мислення [11].

Рок-музика має іншу поведінкову основу. Тут домінує енергетична спрямованість звуку, щільність резонансної подачі, наявність активної атаки, а подекуди розщеплення та інші тембрально-екстремальні ефекти. Приклади такої стилістики спостерігаємо у виконанні Фредді Мерк'юрі, чий голос не просто відтворює мелодію, а формує відчуття потужної енергетики.

Сучасні представники популярної музики поєднують обидві моделі. У пісні Imagine Dragons «Believer» чітко проявляється перкусивна тембральність голосу, що наближає вокал до ударного інструменту. Водночас мелодійність залишається зчитуваною, але не є головним носієм художнього ефекту. Основний акцент побудовано на ритмічній структурі та «сухій» щільності звуку.

Отже, жанровий чинник не обмежується лише зовнішньою стилістикою. Він визначає логіку вибору прийомів, характер емоційного жесту та спосіб музичної артикуляції. Тому відповідність жанру – це передусім відповідність внутрішньому стилю мислення і вокальному «коду» певної традиції виконання.

2. Емоційна адекватність як чинник смислової точності інтерпретації.

Емоційна логіка твору визначає характер вокальної подачі не меншою мірою, ніж нотний матеріал.

Технічний прийом у цьому контексті функціонує не як механічна дія, а як інтонаційний носій змісту. Тобто вибір способу фонації, атаки, динаміки або тембрової насиченості напряду корелює з емоційним змістом тексту та загальною драматургією твору.

У камерних композиціях природними є м'які вокальні моделі, тонка мікродинаміка, приглушена атака, майже «внутрішній» характер звучання.

Натомість у драматичних композиціях виправданим є застосування більш насичених тембрових рішень, посилення атаки звуку, переходи від міксту до більш щільних форм резонування.

Отже, емоційна адекватність є критерієм, що узгоджує техніку і зміст. Правильно підібраний прийом не лише підсилює художній образ, а й дозволяє слухачеві пережити стан персонажа.

3. *Вокально-технічні можливості співака.*

Добір вокального прийому має враховувати реальний функціональний стан голосового та рівень технічної підготовки виконавця. Навіть семантично та жанрово виправданий ефект не може бути застосований, якщо він перевищує фізіологічні можливості співака у конкретний момент його творчої діяльності. В іншому випадку техніка втрачає не лише художній сенс, а й може становити ризик для вокального здоров'я [24].

Ряд сучасних екстремальних тембрових прийомів (growl, vocal fry, overdrive, distortion) потребують точного контролю, стабільної дихальної опори та адекватної м'язової координації.

Без попередньої підготовки та поступового навчання ці техніки можуть призвести до затиску, перевантаження голосових складок, а іноді і до їх мікротравматизації.

Саме тому педагогічно некоректним є орієнтування студента виключно на зовнішній ефект або на копіювання звучання конкретного артиста без розуміння механізму. У навчальному процесі пріоритет має бути наданий послідовному формуванню базових фонаційних механізмів та регламентованому розширенню діапазону [33].

Отже, технічна готовність – це не другорядна умова, а фундамент, що визначає межі можливого для конкретного голосу. Тільки за цієї умови вокальний прийом може стати художнім засобом, а не ризикованою спробою досягти ефектності будь-якою ціною.

4. *Адресність виконання.*

Формат виконання визначає не лише акустичні умови, але й характер сприйняття вокального жесту. Те, що є природним у студійному варіанті, може втратити ефективність на великій сцені, і навпаки. Тому добір прийомів має бути адаптованим до того середовища, у якому відбувається комунікація зі слухачем.

У студійному записі домінує інтимна близькість звучання. Мікрофон дозволяє фіксувати найтонші нюанси тембру, дихання, артикуляції. Тут

доцільними є м'які динамічні контрасти, напівшепітні форми звуку. Завдання співака – передати внутрішні переживання.

На концертній сцені діє інша логіка. Велика акустична площа потребує більш широких амплітуд, чіткої проєкції резонансу, активної атаки звуку. Масштабність простору формує запит на розгорнутість інтонаційної енергії та більшу тілесність голосу. Тут співак працює не лише з мікрофоном, а з простором.

Телевізійний формат, в свою чергу, синтезує обидві моделі, але додає вимогу до артикуляції. Камера «підсвічує» міміку, дрібні артикуляційні деталі, погляд. Тому тут важливі не тільки тембр і динаміка, а й оптична логіка подачі, адже глядач «зчитує» емоцію не лише на слух, але й візуально.

Отже, адресність виконання — це механізм адаптації технік до умов сприйняття. Формат не змінює змісту, але визначає спосіб його втілення, забезпечуючи оптимальну ефективність художнього повідомлення.

5. Стилiстична вiдповiднiсть.

Музичний стиль – це, перш за все, характерна манера звучання, у якій поєднуються тембр, ритм, інтонації, подача, і спосіб мислення виконавця. Це те, що робить музику впізнаваною та відрізняє один напрям від іншого [10].

Тому техніка, яка в одному стилі звучить природно, в іншому може спотворювати зміст або навіть викликати іронічний ефект.

Поп-естетика тяжіє до «світлого» звуку й відкритої емоційності, що апелює до безпосередності та комунікативної прозорості. Зазвичай домінує головний мікст, контрольована сила голосу, як, наприклад, у Адель при виконанні композиції «Easy on Me».

R`n`B вирізняється нюансністю й тілесністю інтонації: багато micro-slide, «розчинені» голосні, що формують відчуття чуттєвого простору слухача (H.E.R. «Hard Place»).

Рок – щільний резонанс, атака, тобто активна робота зі повітряним тиском (Queen «We Are the Champions» – показовий зразок стилістичного акцентування, де гостра атака збігається з драматургією тексту).

Академічний вокал – це лінійність звукоутворення, стабільність позиції, нескінченна фраза (Монтсеррат Кабальє «Casta Diva»).

Отже, стилістична відповідність – це не просто «співати в жанрі», а відтворювати саме той тип звучання і емоційної правдивості, який слухач сприймає як справжній.

6. Художньо-образна виразність.

Художня виразність у вокальному мистецтві не обмежується лише правильною вимовою чи артикуляцією. Вона формується у поєднанні різних чинників: емоційності, артистизму, внутрішньої мотивації та здатності до сценічної взаємодії зі слухачем.

Емоційність у співі полягає не лише у передачі настрою. Це здатність наповнити вокальну фразу внутрішнім змістом, що впливає на тембр, динаміку, мікроакценти та загальний характер звучання. Тобто емоція керує тим, як звучить голос у конкретний момент [14].

Артистизм – це дар (і навичка) перетворювати текст та музику на сценічну дію. Артистичність робить вокальну інтерпретацію переконливою. Саме артистизм «оживляє» паузу, створює образ і направляє увагу глядача.

Один і той самий текст може звучати по-різному, залежно від внутрішнього завдання, яке ставить собі виконавець. І саме це внутрішнє завдання диктує, як звучатимуть слова, фраза, дихання й темброві відтінки.

Таким чином, художня виразність у вокалі – це не просто набір ефектів чи вокальних прийомів. Це – комплексний процес осмисленого виконання, де техніка, почуття, сценічна поведінка та ставлення до тексту утворюють єдину систему, яка дає змогу переконливо спілкуватися зі слухачем музичною мовою.

7. Особистісна інтерпретація.

Відповідно до сучасних підходів у виконавстві, художня інтерпретація у вокальному мистецтві не зводиться до копіювання «правильної» або усталеної моделі виконання. Навпаки, у центрі уваги – особистісна присутність виконавця. Твір виступає простором, у якому виконавець конструює смисл власним голосом, власним тембром і власним творчим і життєвим досвідом [10].

Як вже було зазначено, один вокальний твір може мати абсолютно різну енергетику у виконанні різних співаків, навіть якщо текст і мелодія залишаються незмінними.

Показовим прикладом є порівняння виконання пісні «I Will Always Love You» у двох інтерпретаціях:

1) Dolly Parton (1974) – камерність звучання, світлий country-тембр, ефект приватної розмови, де емоція подана стримано, майже документально.

2) Whitney Houston (1992) – масштабна драматична вертикаль, широка діапазонна траєкторія, у якій емоція стає подією великого масштабу.

Текст незмінний, але траєкторія голосу інша. Отже й модель психологічної присутності інша.

Таким чином, особистісна інтерпретація – це цілеспрямований вибір художньої логіки. Виконавець аналізує, де і як твір резонує з його власним досвідом і на цій основі формує власну драматургію звучання.

Інтерпретація – це не питання смаку чи вподобань, а усвідомлений інтелектуальний акт позиціювання себе всередині тексту і музики.

8. *Імпровізація та креативність.*

У сучасному музичному середовищі імпровізація – це не лише привілей джазу. Вона стала механізмом оновлення змісту, способом «переозвучення» твору відповідно до теперішнього моменту слухача і виконавця.

В естрадному вокалі – імпровізація (у широкому сенсі) охоплює не тільки мелізматику чи додаткові тональні відтінки, а й інтонаційне зміщення, ритмічну модифікацію, зміну «центру емоційної події» всередині фрази.

Яскравий показовий кейс – Postmodern Jukebox. Цей проєкт фактично демонструє як можна системно «переписувати» семантику треків через стилістичну транспозицію: сучасний поп-матеріал подається у джазовій або ретро-соуловій естетиці.

Змінюється не фабула музичного тексту, а психологія переживання.

Таким чином, імпровізація та креативність – це не лише творче оздоблення, а спосіб оновлення сенсу. Виконавець не «порушує» матеріал. Він співтворить його наново.

І саме тут добір прийомів набуває авторського рівня: техніка стає не імітацією, а новим трактуванням, де твір набуває нової траєкторії – у конкретному голосі, конкретному часі, в конкретному слухацькому контексті.

9. Аналіз та урахування традицій.

Будь-який процес інтерпретації передбачає не руйнування усталеної моделі, а насамперед усвідомлення того, який саме зміст підлягає трансформації, переосмисленню чи оновленню. У вокальному мистецтві традиція не є застиглим артефактом. Вона функціонує як вихідна система координат, що забезпечує виконавцеві смислову опору та жанрову визначеність. Тому перед здійсненням будь-яких модифікацій, стилізаційних зсувів чи авторських нововведень виконавець має оволодіти первинним жанровим кодом.

Зокрема, у роботі з українською народною піснею особливо важливим є розуміння її тембральної природи, інтонаційної простоти та фольклорної декламаційності. Нехтування цими базовими характеристиками призводить не до появи якісно нової інтерпретації, а до зміщення від першоджерельних засад і втрати автентичного змісту твору.

У такому випадку виконання втрачає своє культурне коріння, адже артист не володіє первинною інтонаційною матрицею – тією основою, на якій побудована народна манера співу. Не знаючи її, він не може грамотно й свідомо трансформувати традицію, а отже, позбавляється можливості створити стилістично переконливий, художньо осмислений сучасний варіант твору.

У публічному та культурному просторі XXI століття категорія «нового» набуває справжньої цінності лише за умови визнання й усвідомлення існування «попереднього». У цьому контексті аналіз традиції не слід розглядати як архаїзацію чи формальне шанування минулого. Навпаки, звернення до традиції постає фундаментальною передумовою професійної інтерпретації, оскільки

забезпечує виконавцю опертя на смислові, стильові та жанрові константи, без яких будь-яке новаторство втрачає внутрішню логіку та естетичну цілісність [3].

На наш погляд лише той, хто добре знає початкову версію, має право змінювати її.

Розглянуті у цьому пункті критерії узагальнимо у таблиці 2.2.

№	Критерій	Що визначає	Ключовий вектор
1.	жанрова стилістика	стильові обмеження	відповідність жанру
2.	емоційна адекватність	сенс/атмосфера	психологія
3.	технічні можливості	фізіологія апарату	безпечність
4.	адресність	формат виконання	масштаб
5.	стилістична відповідність	мова жанру	тембровий код
6.	художньо-образна виразність	«знаковість» прийому	драматургія
7.	особистісна інтерпретація	індивідуальність виконавця	авторська версія
8.	імпровізація і креативність	зміна / варіація	авторська розробка
9.	традиційний аналіз	спадкоємність	культурний контекст

Таблиця 2.2. Критерії добору прийомів для інтерпретації естрадного твору

Таким чином, добір вокальних прийомів – це складний процес, що поєднує аналіз жанру, образу, технічних можливостей та індивідуального авторського бачення виконавця.

Він забезпечує смислову точність художнього повідомлення, створює сформований образ персонажа і переводить голос із площини звучання у площину «думання голосом».

Потрібно чітко усвідомити, що прийом – це не техніка «сама по собі», а логічний вибір, який має підтримувати драматургію, стиль, психологію і культурний код твору. І саме в цьому головна ознака зрілої інтерпретації сучасного естрадного вокалу.

2.3. Кавер-версія як форма виконавської інтерпретації у сучасному естрадному вокальному мистецтві

Сучасна естрадна музика розвивається надзвичайно динамічно, поєднуючи традиційні засоби виразності з новими формами подачі музичного матеріалу. Одним із найпоширеніших і водночас найцікавіших явищ цього процесу є кавер-версія – вторинне виконання відомого музичного твору, у якому зберігається зв'язок із оригіналом, але водночас створюється нове художнє бачення [31].

Як вже було зазначено термін інтерпретація у музичному мистецтві означає розкриття смислу твору через особистість виконавця. У цьому контексті кавер виступає однією з форм інтерпретаційної діяльності, де співак не просто відтворює ноти, а переносить власне емоційне, культурне й вокальне бачення на музичний матеріал.

Кавери давно перестали бути лише «переспівами» популярних хітів. У сучасному виконавському мистецтві вони виконують пізнавальну, навчальну, естетичну та інтерпретаційну функції. Завдяки їм молоді співаки отримують можливість розвивати вокальні навички, відчуття стилю, індивідуальність звучання, а слухачі – знайомитися зі знайомими творами у новому образі [31].

Побіжно розглянемо історичні передумови виникнення кавер-версій. Ідея створення каверів з'явилася ще у середині XX століття, коли розвивалася індустрія звукозапису. Перші версії мали радше практичний і комерційний характер. Молоді виконавці відпрацьовували техніку, виконуючи вже відомі хіти, або ж компанії записували власні версії популярних пісень для продажу.

Зі зростанням популярності рок-н-ролу у 1950-х роках кавер став самостійним культурним явищем. Наприклад, Елвіс Преслі, виконуючи блюзову композицію Артура Крадапа «That's All Right», не лише відтворив оригінал, а й створив новий художній твір. Подібний процес відбувався й пізніше, коли гурти The Beatles чи The Rolling Stones записували власні інтерпретації відомих пісень, переосмислюючи їхню енергетику та характер.

У 1960-1980-х роках кавери стали частиною естрадної та поп-культури, де важливим було не лише відтворити пісню, а й створити її нове звучання відповідно до духу часу.

У другій половині XX століття кавер-версії поступово перейшли з категорії допоміжного виконавського матеріалу у сферу самостійного творчого висловлювання. Поява нових стилів (фанку, диско, поп- і рок-музики) сприяла зростанню ролі інтерпретації у популярній культурі. Кожне покоління музикантів прагнуло дати власне прочитання відомих пісень, відобразити через них естетику епохи та особисту манеру виконання [1, с. 6].

У 1970-1980-х роках кавери стали інструментом музичного діалогу між поколіннями і культурами. З'явилися відомі переосмислення хітів минулих десятиліть, які отримали нове життя у сучасному звучанні. Яскравим прикладом є версія пісні «Respect» у виконанні американської співачки Арети Франклін, що перетворила оригінальний твір Отіса Реддінга на символ боротьби за права жінок та афроамериканців. У цей час кавер перестає бути просто копією. Він стає засобом соціального і художнього висловлювання.

На межі XX-XXI століть розвиток цифрових технологій, інтернету та платформ для поширення музики (YouTube, Spotify тощо) зумовив нову хвилю популярності каверів. Завдяки доступності запису й публікації музики, кавер став одним із наймасовіших форматів творчості. Молоді артисти використовують його як перший крок на творчому шляху, демонструючи вокальні можливості, інтерпретаційне мислення та відчуття стилю [31].

У XXI столітті кавер-версії набули міжжанрового характеру: класичні твори отримують електронне або джазове звучання, рок-композиції – акустичне, а поп-пісні – етнічне чи симфонічне аранжування. Такі переосмислення ми бачимо у творчості Postmodern Jukebox, Pentatonix, а також українських виконавців – Ріанобой («Шампанські очі» гурту «Скрябін»), Тарас Чубай («Я піду в далекі гори» В. Івасюка), Христина Соловій («Холодно» гурту «Океан Ельзи»), які активно поєднують сучасні стилі з оригінальними інтонаціями.

Таким чином, від другої половини XX століття до початку XXI кавер перетворився з простого наслідування на повноцінний культурний феномен, у якому поєднуються індивідуальність виконавця, інтерпретація і діалог традиції з новітніми тенденціями музичного мистецтва.

У сучасному музичному просторі дедалі більшого поширення набувають кавер-версії відомих пісень, створені за допомогою алгоритмів штучного інтелекту. Такі системи здатні відтворювати темброві особливості, манеру та вокальну стилістику конкретних виконавців, формуючи новий тип цифрової інтерпретації, що виходить за межі традиційного людського виконання. Зазвичай III-кавери пропонують альтернативні художні рішення, включаючи зміну фактури, гармонічних акцентів або стилістичної подачі.

У соціальних мережах такі відео набувають значної популярності: вони збирають сотні тисяч переглядів та прослуховувань, стаючи окремим культурним феноменом цифрової епохи. Їхня вірусність зумовлена поєднанням ефекту новизни, технологічної демонстративності та інтересу аудиторії до експериментального переосмислення знайомих музичних творів. Це явище змінює підходи до авторства й інтерпретації та актуалізує низку етичних і правових питань, пов'язаних із використанням вокального образу артиста в цифровому середовищі.

Кавер-версії можна умовно поділити на дві групи:

- 1) кавери з низьким ступенем трансформації, тобто максимально наближені до оригіналу, в яких змінюється лише інструментовка або темп (наприклад, Tutti Frutti у виконанні Пета Буна);
- 2) кавери з високим ступенем трансформації, які мають суттєві зміни в гармонії, ритмі, структурі, що створює нову художню форму, а, часом, і зміст (наприклад, «All Along the Watchtower» у версії Джимі Хендрикса).

У сучасному вокальному мистецтві феномен кавер-виконання поступово перетворився на багатовимірне явище, що охоплює педагогічний, комерційний та художньо-естетичний виміри. Його популярність зумовлена як доступністю

цифрових технологій та платформ для поширення музичного контенту, так і зміною моделей музичного споживання у XXI столітті.

По-перше, практична (педагогічна) тенденція засвідчує, що кавер займає вагоме місце у навчанні сучасного вокаліста. Робота з відомим музичним матеріалом створює оптимальні умови для формування технічних навичок, оскільки студент має змогу орієнтуватися на усталені еталони звучання та професійні зразки виконання.

Кавер сприяє розвитку інтонаційної точності, контролю дихання, дикції, володіння динамікою, а також стимулює опанування різних стилістичних моделей: від академічної вокальної традиції до поп-, соул- чи джазового виконання. Крім того, виконання каверів навчає студента працювати з фонограмою, аранжуванням та сольним міксом, що є важливими компетентностями у сучасній сценічно-виконавській практиці.

На думку Н. Фоломєєвої, саме робота з кавер-версіями є ефективним педагогічним інструментом у класі естрадного вокалу. Вона допомагає студентам усвідомити, що будь-яке виконання – це не механічне відтворення, а процес звукообразного мислення, де важливими є інтонаційна свобода, емоційність і вміння імпровізувати [31].

Виконавець-інтерпретатор має не лише технічно відтворити пісню, а й передати внутрішній зміст твору через власний тембр, енергетику й стиль. Саме тому кавер-версії часто сприймаються як нові твори, навіть якщо їхня основа залишається тією ж.

У процесі професійної підготовки майбутніх естрадних співаків кавер-версії відіграють важливу роль.

Вони дозволяють:

- формувати вокальну гнучкість та адаптивність до різних стилів;
- розвивати інтонаційне й емоційне мислення;
- вчитися працювати з образом і сценічною подачею;
- усвідомити значення авторського задуму й межі виконавської свободи.

На наш погляд, така робота з кавером поєднує навчальний, творчий та аналітичний аспекти. Вона сприяє розвитку власного художнього почерку, що є ключовим у становленні сучасного вокаліста.

По-друге, комерційна тенденція відображає роль каверу як конкурентоспроможного продукту сучасної музичної індустрії. Як вже було зазначено у цифрову добу кавери набувають значної популярності на стримінгових платформах і в соціальних мережах, де нерідко стають вірусними й здобувають мільйони переглядів.

Завдяки технологіям звукозапису та можливостям швидкого медійного охоплення, кавер-версії перетворюються на ефективний інструмент промоції як початківців, так і професійних виконавців. Індустрія шоу-бізнесу активно використовує кавери для створення розважального контенту, телевізійних форматів, рекламних кампаній, що засвідчує їхню впливовість у сучасному маскультурному середовищі.

По-третє, тенденція художньої індивідуалізації підкреслює, що кавер-виконання виходить за межі простого відтворення готового музичного матеріалу. У процесі інтерпретації виконавець формує власний художній концепт, у якому переосмислює первинний задум композитора або оригінального виконавця. Завдяки використанню специфічних тембрових прийомів, ритмічних варіацій, агогіки, динамічних контрастів чи зміни вокальної манери кавер набуває ознак авторської версії [1].

Таким чином, він стає засобом самовираження артиста та індикатором його творчої зрілості. Особливе значення в цьому процесі має інтерпретаційна свобода, що дозволяє виконавцю створювати індивідуальні стилістичні рішення, наближені до власного сценічного амплуа або творчої ідентичності.

У сукупності ці тенденції демонструють, що кавер-виконання в сучасній музичній культурі є не лише популярною формою розважального контенту, але й важливим інструментом професійного становлення вокаліста, художнього експерименту та медійної комунікації. Його багатофункціональність зумовлює

актуальність подальшого теоретичного осмислення цього феномена у контексті розвитку сучасного вокального мистецтва.

Кавер-версія перестає бути «копією» і стає інтерпретацією, тобто актом творчого переосмислення, який дозволяє виконавцю створювати новий сенс у межах уже знайомого матеріалу.

Таким чином, кавер-версія – це явище, що поєднує інтерпретацію, творче переосмислення та індивідуальний стиль виконавця. Вона еволюціонувала від простого наслідування до форми самовираження, у якій реалізується особистісна та професійна майстерність артиста.

Для студентів естрадного вокалу робота над каверами має навчальну, естетичну та виховну цінність. Вона вчить розуміти художній текст, виховує творчу свободу та відповідальність перед авторським задумом.

Отже, у сучасному музичному просторі кавер – це не лише нове прочитання старої пісні, а інтерпретаційний акт, який розкриває потенціал митця та відображає тенденції розвитку естрадного вокального мистецтва XXI століття.

2.4. Практичне осмислення феномена каверу у власній виконавській діяльності

Феномен кавер-версії у сучасному музичному просторі відкриває широкі можливості для поєднання особистісного виконавського бачення з авторським задумом. Завдання співака не лише точно відтворити мелодію, інтонації чи стиль, а насамперед пошук власного емоційного прочитання, створення нового художнього змісту на основі вже відомого музичного матеріалу.

У межах нашого дослідження здійснено спробу аналізу власного виконавського досвіду роботи як артистки-воклістки Сумської обласної філармонії над кількома кавер-версіями популярних пісень, що різняться за стилем та емоційним наповненням.

До практичної частини увійшли твори: «Тече вода» (оригінал Софії Ротару, версія Світлани Тарабарової), «Genie in a Bottle» (Christina Aguilera / Sofia

Kalberg) та «Titanium» (Sia / Madilyn Bailey). Кожна з композицій розглядається як окремий приклад інтерпретаційного пошуку.

Робота над цими кавер-версіями показала, що інтерпретація – це не наслідування, а творчий діалог із композитором та виконавцем. У процесі підготовки кожної композиції здійснювався аналіз не лише вокальної лінії, а й емоційного наповнення, темпоритму, тембрової палітри, характеру звучання.

Практика виконання сучасних версій відомих пісень сприяла розвитку гнучкості голосу, пластичної виразності (адже номери зазвичай супроводжувались хореографічними елементами), відчуття фразування, роботі з мікродинамікою й артикуляцією.

Основним завданням було не повторити манеру відомого виконавця, а знайти власний емоційний ключ до пісні, щоб створити переконливе і щире художнє втілення.

Першою проаналізуємо власний досвід роботи над піснею «Тече вода» (слова: Юрія Рибчинського, музика: Ігоря Поклада), яка є одним із найвідоміших шлягерів української естради.

Оригінальна версія цієї пісні у виконанні Софії Ротару має м'яке, ліричне звучання, яке передає захоплення красою рідного краю і емоцію світлого смутку за швидкоплинністю життя. У версії Світлани Тарабарової з'являється сучасна ритмічна пульсація, легкі електронні ефекти та виразніші драматичні акценти.

Під час роботи над цим твором для концерту пам'яті композитора Ігоря Поклада нами було здійснено спробу поєднати мелодійну ніжність оригіналу з емоційністю й динамічністю сучасної інтерпретації. На підготовчому етапі детально прослуховувалися обидва варіанти виконання (Софії Ротару та Світлани Тарабарової) із подальшим порівняльним аналізом їхньої структури, темпоритму, динамічної побудови та характеру фразування. Особливу увагу приділено тембровим відтінкам і способам подачі тексту, які суттєво впливають на емоційне сприйняття пісні.

У процесі роботи над вокальною партією здійснювався пошук оптимального тембрового рішення, що поєднує м'якість і внутрішню силу

звучання. Для цього обрано стриманіший темп, теплий тембр грудного регістру, плавні легато-фрази. Основним виконавським завданням було наповнити класичний твір сучасним танцювальним характером, зберігаючи ліричну основу, але надаючи звучанню більшої ритмічної пульсації й енергії, що відповідає світовим тенденціям естрадної музики.

Цікави і корисним для авторки цього дослідження був досвід роботи над популярними піснями зарубіжній естради, зокрема над композицією «Genie in a Bottle», що можна перекласти «Джин у пляшці» (Christina Aguilera / Sofia Kalberg).

Ця образна історія про внутрішню чуттєвість та емоційну стриманість в оригінальній версії Крістіни Агілери є яскравим прикладом вокальної майстерності у стилі поп-R`n`B, де поєднано складні мелізми, насичену динаміку та потужну емоційну експресію. Інтерпретація Софії Калберг, навпаки, вирізняється камерністю, мінімалізмом і чуттєвою м'якістю звучання.

Під час роботи над твором нами було проведено порівняльний аналіз обох версій, що включав вивчення ритмічної організації, структури куплетів і приспівів, особливостей вокального фразування та способів досягнення кульмінації. Прослуховування оригінального треку дало змогу відчути його енергійний характер і сильну емоційну напругу, тоді як версія Калберг окреслила інший напрям – більш сповідальний і ліричний.

Для концертної програми нами обрано саме другий підхід. На наш погляд, переосмислення пісні як емоційно-інтимної історії, де акцент зміщується з вокальної віртуозності на внутрішнє переживання створює більш потужний емоційний вплив на глядача. Застосовано прийоми *breathy onset* і *cry*, використано помірний темп, м'які динамічні переходи, плавні легато-фрази та спрощене акустичне аранжування з гітари та клавішних.

Завдяки цьому оригінальна поп-композиція набувала рис сучасної ліричної балади, зберігаючи впізнаваність мелодії, але розкриваючи більш інтимний і вразливий зміст.

Композиція «Titanium» у виконанні Sia є прикладом потужної електронної пісні, де провідною ідеєю виступає тема сили, стійкості й внутрішньої витривалості.

Версія Madilyn Bailey трансформує цей твір у ліричну акустичну інтерпретацію, у якій переважає спокійна динаміка, глибока емоційність і камерна щирість.

У процесі підготовки виконання пісні було проведено аналіз гармонічної побудови, ритмічного малюнка та динамічної структури обох версій. Особлива увага приділялася способу нарощування емоційної напруги, тобто поступовому розвитку від спокійного вступу до кульмінації.

Прослуховування варіантів Sia і Bailey допомогло виявити різницю між зовнішньою силою електронного аранжування та внутрішньою енергією, закладеною у вокальній лінії.

Під час роботи над композицією застосовано контрастну динамічну побудову, у якій тихий початок із шепітним тембром переходить до потужного кульмінаційного звучання. Використано змішаний регістр, легкий head voice у куплетах і більш насичене звучання у приспіві.

Особливий акцент зроблено на збереженні емоційного сенсу пісні, а саме поєднанні вразливості й сили, що розкриває людську здатність долати труднощі, не втрачаючи щирості.

Перед нами стояло завдання досягнення балансу між електронною енергією оригіналу та ліричністю акустичної версії, надання твору камерної виразності без втрати його драматичного ядра. У результаті композиція «Titanium» постала як сучасна баладна історія про внутрішню стійкість людини, висловлена через делікатну вокальну емоційність.

Таким чином, практична робота над кавер-версіями підтвердила, що кожне виконання є інтерпретаційним актом, у якому поєднуються аналітична робота з музичним матеріалом та особистісне емоційне осмислення.

У процесі аналізу та виконання пісень було сформовано такі виконавські вміння:

- аналіз вокального матеріалу з урахуванням драматургії образу;
- добір темпу, динаміки та артикуляції відповідно до емоційного задуму;
- застосування сучасних вокальних прийомів (breathy tone, mix voice, cry effect);
- усвідомлення ролі сценічного образу та акторської присутності у побудові інтерпретації.

Досвід роботи з каверами засвідчив поступ від етапу наслідування до усвідомленого самовираження через музичну інтерпретацію.

Висновки до розділу 2

У другому розділі магістерського дослідження було здійснено комплексне осмислення проблеми добору та використання вокально-виконавських прийомів у процесі створення авторської інтерпретації естрадної пісні. Проведений аналіз дав змогу визначити, що художній образ музичного твору формується не лише завдяки композиторському задуму, а й через індивідуальне виконавське тлумачення, яке спирається на вміння вокаліста обирати адекватні засоби виразності.

1. Було з'ясовано, що взаємозв'язок між вокальними прийомами та художнім образом є визначальним чинником у побудові інтерпретації. Саме через інтонацію, динаміку, артикуляцію, тембр і стилістичні нюанси виконавець передає емоційно-сміслову сутність пісні. Встановлено, що кожен прийом повинен бути підпорядкований художній ідеї твору, сприяти створенню цілісного сценічного образу.

2. Сформульовано критерії добору вокальних прийомів для інтерпретації естрадного твору. Основними серед них є: відповідність технічних засобів жанрово-стильовим особливостям пісні; індивідуальні вокальні можливості виконавця; емоційна доцільність обраних прийомів; а також узгодженість між вокальною технікою й художнім змістом.

3. Також у другому розділі було розглянуто феномен кавер-версії як форми виконавської інтерпретації у сучасному естрадному мистецтві.

Встановлено, що кавер є не простим відтворенням існуючого матеріалу, а творчим переосмисленням, у якому виконавець поєднує повагу до оригіналу з власною естетичною позицією. З'ясовано, що цей жанр сприяє розвитку інтерпретаційного мислення, формуванню індивідуального стилю та сучасного художнього смаку виконавця.

4. Окремий пункт присвячено практичному осмисленню феномена каверу на прикладі власної виконавської діяльності. У процесі аналізу трьох обраних композицій («Тече вода», «Genie in a Bottle», «Titanium») було показано можливості поєднання класичної вокальної школи з сучасними стильовими тенденціями. Здійснена практична робота підтвердила, що виконання каверів сприяє розвитку технічної гнучкості, тембрової варіативності, умінню працювати з образною структурою твору та формуванню сценічної виразності.

Отже, результати дослідження другого розділу засвідчують, що методика добору вокально-виконавських прийомів є ключовою складовою процесу створення авторської інтерпретації естрадної пісні.

Застосування цих прийомів у контексті роботи над кавер-версіями дозволяє поєднати технічну майстерність із творчою самореалізацією, формуючи індивідуальний стиль виконавця та поглиблюючи його розуміння сучасного вокального мистецтва.

Окрім того, результати розділу підтверджують, що інтерпретаційна діяльність вокаліста в умовах сучасної естрадної культури потребує інтеграції традиційних вокально-педагогічних підходів із новітніми художніми та технологічними практиками. Усвідомлений добір виконавських прийомів, орієнтований на жанровий контекст і особистісні творчі завдання, сприяє розширенню художнього мислення виконавця, актуалізації його сценічної присутності та формуванню професійної конкурентоспроможності в сучасному музично-виконавському просторі.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено комплексний аналіз феномена інтерпретації в естрадному вокальному мистецтві, що дало змогу обґрунтувати теоретичні засади, методичні підходи та практичні механізми формування інтерпретаційної майстерності сучасного вокаліста. Отримані результати дозволяють зробити низку узагальнень, структурованих відповідно до поставлених завдань дослідження.

1. Проведений аналіз наукових джерел засвідчив, що інтерпретація у вокальному мистецтві розглядається як багаторівнева творча діяльність, що поєднує аналітичне осмислення музичного тексту, інтонаційно-стильову свідомість та особистісно-художню позицію виконавця.

Інтерпретація не зводиться до репродукції нотного матеріалу, а виступає як активне переосмислення змісту твору, спрямоване на створення нового художнього образу в межах жанрових і стильових норм.

2. В роботі розкрито специфіку естрадного вокалу. Зокрема зазначено, що естрадне вокальне мистецтво вирізняється синтетичною природою, яка поєднує акустичні, сценічні, технічні та медійні аспекти. У контексті інтерпретації це означає активне використання мікрофонної техніки, тембрових модифікацій, ритмічної свободи та індивідуалізації манери співу.

В естрадному вокалі особистісний стиль виконавця є одним із ключових чинників інтерпретації та формування авторського прочитання твору.

3. Систематизовано основні вокальні прийоми інтерпретації естрадної пісні: субтон, білтинг, фрай, мелізматика, глісандо, фальцетні переходи, а також техніки роботи з мікрофоном. Доведено, що кожен прийом виконує не лише технічну функцію, але й виступає засобом художньої виразності.

4. На основі проведеного аналізу визначено критерії, які обумовлюють доцільність використання певних вокальних технік: відповідність жанрово-стильовим параметрам, драматургічна логіка пісенного твору, індивідуально-темброві можливості співака, цілісність художнього задуму та комунікативна

спрямованість виконання. Це дозволяє вибудовувати інтерпретацію як свідомий, аргументований і художньо виправданий процес.

5. Розглянуто зміст і значення кавер-версій естрадних творів як одного з найбільш популярних у сучасній музичній практиці видів інтерпретації та важливого інструмента професійного становлення співака.

Доведено, що кавер-версія є не репродуктивною формою, а різновидом творчої інтерпретації, яка поєднує повагу до традиції та індивідуальний внесок виконавця. Кавер допомагає вокалісту оволодіти стилістичною різноманітністю, розвивати технічну гнучкість і формувати власну сценічну ідентичність. У цифрову добу кавер-виконання також виконує комунікативну й промоційну функцію, адже сучасні медійні платформи забезпечують оперативний зворотний зв'язок з аудиторією та сприяють підвищенню впізнаваності виконавця.

Практична робота авторка магістерського дослідження над кавер-версіями пісень «Тече вода», «Genie in a Bottle» та «Titanium» підтвердила теоретичні висновки та засвідчила роль вокальних прийомів та інтерпретаційних рішень у формуванні художнього образу. Використання різних технік дозволило адаптувати манеру виконання до специфіки жанру, розкрити індивідуальні темброві особливості й вибудувати авторську виконавську концепцію. Це демонструє важливість інтеграції теоретичних знань, методичних принципів і практичної роботи у процесі професійного становлення вокаліста.

Отримані результати переконливо доводять, що інтерпретація є ключовою складовою сучасного естрадного вокального виконавства, оскільки саме через інтерпретаційні рішення виявляється творча індивідуальність співака та його професійна зрілість.

Попри досягнуті результати, проблема інтерпретації в естрадному вокалі залишається багатовимірною й потребує подальших досліджень, спрямованих на удосконалення методики інтерпретаційного аналізу, вивчення цифрових технологій у формуванні виконавського стилю та розробку системного підходу до виховання інтерпретаційної майстерності вокаліста.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акопян А. Кавер-версії українських народних пісень у творчості сучасних естрадних виконавців. *Мистецтво естради: проблеми виконавської практики, системи освіти й наукових досліджень*: матер. IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 18.11.2021 р.) Київ, 2021. С. 6–9.
2. Бень Г. Про організацію вокальних занять зі студентом-актором. *Вісник Львівського університету. Серія мистецтво*. 2013. Вип. 13. С. 65–71.
3. Бурлака А. Сучасна українська естрадна пісня як засіб трансляції культурної ідентичності. *Питання культурології*. 2023. Вип. 41. С. 43–51.
4. Грищенко І. Р. Розвиток вокально-виконавської майстерності студентів мистецьких спеціальностей. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 60, т. 1. С. 264–269.
5. Грінік Т. Л. Основні напрямки роботи з постановки голосу : метод. вказівки зі сценічної мови. Харків, 2019. 32 с.
6. Давидов С. До питання інтерпретації текстів джазової музики. *Текст музичного твору: практика і теорія*. 2001. Вип. 7. С. 180–191.
7. Дорошенко В. О. Сольний спів як засіб виховання студента-актора : навч.-метод. посіб. Харків, 2010. 152 с.
8. Єрошенко О. В. Виразність вокального виконавства: художні та природні чинники. *Культура України*. 2012. Вип. 36. С. 252–261. URL: <https://ic.ac.kharkov.ua/> (дата звернення: 10.02.2024).
9. Єрошенко О. В. Фізіологічні механізми емоцій і творчість актора-співака. *Проблеми взаємодії мистецтва, теорії та практики освіти*. 2006. Вип. 17. С. 48–59.
10. Катрич О. Т. Індивідуальний стиль музиканта-виконавця : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. Київ, 2000. 15 с.
11. Красовська Л. О. Сучасний вокал: методи навчання в різних жанрах музичного мистецтва. *Культура України*. 2016. Вип. 53. С. 100–106.
12. Крицький В. М. Формування умінь художньої інтерпретації у студентів музичних факультетів : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 1999. 20 с.
13. Кушка Я. С. Методика навчання співу. Тернопіль, 2010. 288 с.
14. Локтіонова-Ойцюсь О. Проблеми інтерпретації музичного твору в контексті створення сценічного образу естрадного співака. *World Science*. 2017. № 5(21), Vol. 3. Р. 48–50.
15. Методичні рекомендації «Виконавська інтерпретація вокального твору студентом-актором». Харків, 2024. 26 с.
16. Мережко Ю. В., Петрикова О. П., Леонтієва С. Л. Вокально-виконавська підготовка майбутніх артистів-вокалістів у вищій школі на основі міждисциплінарної інтеграції. *Science and Education a New Dimension*. 2017. № 139 (23). С. 71–74.
17. Можайкіна Н. С. Методика викладання вокалу. Київ, 2016. 216 с.
18. Москаленко В. Лекції з музичної інтерпретації. Київ, 2013. 134 с. URL: <https://knmau.com.ua/> (дата звернення: 10.02.2024).

19. Овсяннікова Н. Ю. Українська естрадна пісня: тенденції розвитку. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2022. № 1. С. 170–173.
20. Овсянніков В. Український поп-рок у контексті розвитку популярної музичної культури кінця ХХ – поч. ХХІ ст. : дис. канд. мистецтвознав. Київ, 2019. 196 с.
21. Овчаренко Н. А. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва : автореф. дис. ... докт. пед. наук. Київ, 2016. 40 с.
22. Оганезова-Григоренко О. В. Деякі інноваційні методології вокально-виконавського мистецтва. *Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство*. 2016. Вип. 1. С. 159–163.
23. Перетяга Л. Є. Формування культури професійного голосу майбутніх учителів у процесі професійної підготовки. *Педагогіка формування творчої особистості*. 2016. С. 360–367.
24. Петрикова О. П. Методика формування вокальної культури майбутніх учителів музичного мистецтва. *Педагогіка формування творчої особистості*. 2021. № 76(2). С. 184–188.
25. Прохорова Л. Українська естрадна вокальна школа. Вінниця, 2006. 384 с.
26. Прядко О. Розвиток співацького голосу. Кам'янець-Подільський, 2009. 92 с.
27. Рось З. П. Особливості роботи з розвитку вокально-виконавської техніки естрадно-джазових співаків. Івано-Франківськ, 2019. 66 с.
28. Самая Т. Вокальне мистецтво естради як чинник культурного життя України другої половини ХХ – початку ХХІ століття : дис. канд. мистецтвознав. Київ, 2017. 199 с.
29. Смorchкова М. Генеза та етапи становлення вокально-естрадного виконавства. *Актуальні питання культурології*. 2012. Вип. 12. С. 159–163.
30. Ткаченко Т. Особливості викладання вокалу на музично-педагогічних факультетах. *Молодь і ринок*. 2011. № 1(72). С. 72–78.
31. Фоломєєва Н. Значення кавер-версій у процесі фахової підготовки студентів. *Наукові записки ЦДПУ*. 2018. Вип. 170. С. 127–131.
32. Фоломєєва Н. Виконавська майстерність естрадного співака. Суми, 2021. 169 с.
33. Фоломєєва Н. А. Основи співу. Суми, 2023. 222 с.
34. Хомутова Л. Г. Створення художнього вокально-сценічного образу. Дніпропетровськ, 1995. 141 с.
35. Чеботарь М. Ю. Вокальна естрада України в культурному просторі ХХІ століття. *Арт-Платформа*. 2020. № 1(1). С. 337–351.
36. Чжу Цзюньцяо. Формування вокальної культури майбутніх учителів музичного мистецтва : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2016. 20 с.
37. Юцевич Ю. Теорія і методика розвитку співацького голосу. Київ, 1998. 160 с.